

Opinnäytetyö (AMK)

Toiminta- ja fysioterapeuttikoulutus

NTOIMS14, NFYSIS14A, NFYSIS14B

2017

Henna Kuusisto, Jenni Laulajainen & Julia Vuori

ICF-LUOKITUS JA SILTAAMINEN MONIAMMATILLISEN TYÖRYHMÄN TYÖKALUNA

– Sata omenapuuta - hyvät käytännöt nuorten
kotoutumiseen -menetelmäoppaan tarkastelu

Henna Kuusisto, Jenni Laulajainen & Julia Vuori

ICF-LUOKITUS JA SILTAAMINEN MONIAMMATILLISEN TYÖRYHMÄN TYÖKALUNA

- Sata omenapuuta - hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen -
menetelmäoppaan tarkastelu

Opinnäytetyön on tehnyt moniammatillisesti yksi toimintaterapeutti- ja kaksi fysioterapeuttiopiskelijaa. Toimeksiantajana on Suomessa toimiva Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi 2017 -hanke sekä Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtori, joka on myös hankkeen projektikoordinaattori. Hankkeen keskiössä ovat Suomeen tulleet maahanmuuttajanuoret sekä kotouttamistyötä tekevät ammattilaiset.

Hanketoiminnan yhteistyökumppanit tukevat kotouttamistyötä muun muassa järjestämällä koulutusta ja työpajoja maahanmuuttajanuorille, joiden pohjalta opinnäytetyön tuotoksena koottiin hankkeen tarpeeseen menetelmäopas. Se on käytännön työkalu, johon on kirjattu hankkeessa toteutettuja, toiminnallisia ja osallistumista tukevia menetelmiä. Menetelmäoppaan toiminnot ovat suunnattu yksintulleiden maahanmuuttajanuorten kotouttamistyöhön ja niiden avulla pyritään tukemaan ammattilaisia työssään tarjoamalla konkreettisia käytännön ohjeita toiminnallisiin työpajoihin. Menetelmäopas koottiin aikavälillä 09/2016 – 05/2017 ja sen julkaisuajankohta on 24.10.2017. Löydät oppaan osoitteesta www.sataomenapuuta.fi.

Opinnäytetyöprosessi on ollut kaksiportainen, jossa ensin on luotu hankkeen tarpeeseen menetelmäopas ja toisena tarkasteltu opasta kansainvälisen terveydentilan ja hyvinvoinnin mittarin, eli ICF-luokituksen avulla. Menetelmäoppaan kokoamisessa on käytetty aineistona hankkeen yhteistyökumppaneiden raportointilomakkeita sekä toimeksiantajalta saatuja tiedonantoja. Opas luotiin ammattineutraaliksi. Opinnäytetyössämme tarkastelemme valmista opasta kansainvälisen ICF-terveysluokituksen viitekehuksesta. Koska oppaan toiminnot ovat interventioita, siltasimme jokaisen toiminnan tavoitteen ICF-luokitukseen.

Laadultaan opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus. Tavoitteenamme on tarkastella miten ICF-luokitusta ja ICF-luokitukseen siltaamista voi hyödyntää yhteisenä työkaluna menetelmäoppaan toimintojen tavoitteita tarkastellessa, sekä mitkä ICF-luokituksen osa-alueet niissä korostuvat. Tarkoituksena on edistää kotouttamistyötä kokoamamme menetelmäoppaan avulla, sekä tuoda toiminta- ja fysioterapian ammattialoilta näkemystä ja työkaluja moniammatilliseen työprosessiin.

Tutkimustulokset opinnäytetyössämme vahvistavat, että ICF-luokitukseen siltaamista, luokituksen osia sekä sen termistöä voi hyödyntää moniammatillisessa yhteistyössä.

ASIASANAT:

ICF-luokitus, siltaaminen, moniammatillinen yhteistyö, maahanmuuttajanuori, kotouttamistyö, toiminnalliset menetelmät, menetelmäopas

Henna Kuusisto, Jenni Laulajainen & Julia Vuori

USING THE ICF-CLASSIFICATION AND BRIDGING AS TOOLS IN MULTIDISCIPLINARY WORK

- Analyzing Sata omenapuuta – hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen -manual

This thesis has been multidisciplinary written by one occupational- and two physiotherapist students. The mandator is a project in Finland called Sata Omenapuuta – moninuorinen Suomi 2017, in english Hundred Appletrees – multicultural Finland 2017. The focus point in the project are immigrants and refugees who have come to Finland underage and without their family, and the professionals working with the youth.

The cooperation partners of the project support integration work in Finland by organizing education and occupational workshops for the immigrant youth. In this thesis we have created a manual based on the workshops and educational trainings realized within the project. The manual is designed to be a practical tool to support the professionals working with the youth. It provides concrete, hands- on instructions, to organize the type of workshops already taken in to practice during the project. The manual was collected together within the period from September/2016 to May/2017 and it will be published the 24.10.2017. You can find the manual in finnish from the website www.sataomenapuuta.fi.

The thesis process has been two-parted. The material used in the manual has been received in form of reportage-blankets filled in by the cooperation partners and information gotten directly from the mandator. The manual has been made neutral of profession. In the thesis we are analyzing the ready-made manual using the framework of The International Classification of Functioning, Disability and Health, known more commonly as ICF. Because all the workshops are interventions on their own, we first bridged all the workshops' goals to the ICF-classification.

This thesis is a qualitative research. Our goal is to examine how the ICF-Classification and its bridging can be of benefit as a multidisciplinary tool when analyzing the goals of the workshops organized for the youth. Our research shows also which of the ICF areas stand out in the bridging results. The purpose of this thesis is to support the immigration work with the help of the manual and bring point of view and professionalism from occupational- and physiotherapy to the multidisciplinary work process.

The research results confirm that bridging to the ICF-Classification, the parts of the classification and its terminology can be used as a tool in multidisciplinary teamwork.

KEYWORDS:

ICF-Classification, bridging, multidisciplinary work, immigrant youth, integration work, functional methods, method manual

SISÄLTÖ

SANASTO	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYS	10
2.1 Kotoutuminen	10
2.2 Monikulttuurinen nuori	11
2.3 Toiminnalliset menetelmät kotouttamisen tukena	11
2.4 ICF-luokitus ja siltaaminen	12
3 TOIMEKSIANTO JA KEHITTÄMISTYÖPROSESSI	15
3.1 Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi 2017 -hanke	15
3.1.1 Hankkeen tarpeesta kehittämistehtäväksi	16
3.1.2 Kehittämistehtävän tarkoitus ja tavoite	16
3.1.3 Opinnäytetyöprosessi ja tutkimusstrategia	17
4 HYVÄT KÄYTÄNNÖT NUORTEN KOTOUTUMISEEN -MENETELMÄOPAS	20
4.1 Aineistonkeruumenetelmä	20
4.2 Aineiston analyysi ja menetelmäoppaan tekoprosessi	21
5 MENETELMÄOPPAAN TARKASTELU ICF-LUOKITUKSEN AVULLA	28
5.1 Aineistonkeruumenetelmä	28
5.2 Aineiston analyysi ja tavoitteiden siltaus ICF-luokitukseen	28
6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	33
6.1 Tulokset	33
6.2 Johtopäätökset	38
7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	40
8 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET	41
LÄHTEET	45

LIITTEET

Liite 1. Raportointilomake

KAAVAT

Kaava 1. Opinnäytetyöprosessi	18
Kaava 2. Menetelmäoppaan tekoprosessi	22
Kaava 3. Menetelmäoppaan siltausprosessi	29

KUVAT

Kuva 1. ICF-luokitus (Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 18).	13
Kuva 2. Menetelmäoppaan sisällysluettelo (Kiuru ym. 2017, 5).	23
Kuva 3. Yksi menetelmäoppaan toiminto, sivu 1 (Kiuru ym. 2017, 29).	25
Kuva 4. Yksi menetelmäoppaan toiminto, sivu 2 (Kiuru ym. 2017, 30).	25
Kuva 5. Yksi menetelmäoppaan toiminto, sivu 3 (Kiuru ym. 2017, 31).	26
Kuva 6. Suoritukset ja osallistuminen- osa-alueen tietomatriisi (Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos 2004, 14).	30
Kuva 7. Aihealueen d1 Oppiminen ja tiedon soveltaminen kuvauskohteet (Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 39).	31

TAULUKOT

Taulukko 1 Tavoitteiden siltaus	34
Taulukko 2 Tavoitteiden siltaus	35

SANASTO

Kahdensuuntainen integraatio

Prosessi, jossa maahanmuuttaja haluaa säilyttää ja ylläpitää kotoutuessaan omaa kulttuuriaan samalla, kun omaksuu uuden yhteiskunnan arvoja ja toimintatapoja (Liebkind ym. 2004, 49 – 51).

Kontekstuaaliset tekijät

Kontekstuaaliset tekijät muodostavat yhdessä ihmisen elämän viitekehyksen, jota vasten toiminnallista terveydentilaa voidaan luokitella ICF-luokituksessa, jossa nämä osa-alueet jaotellaan ympäristö- ja yksilötekijöihin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2004, 209).

Osallisuus

Tasavertaista osallistumista ja vaikuttamista itseään koskeviin asioihin sekä yhteiskunnan kehitykseen. Osallisuus ymmärretään tunteena, kun saa kuulua ja olla mukana jossakin yhteisössä esimerkiksi opiskelun, työn, harrastuksen ja järjestötoiminnan kautta. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2017a.)

Toiminnallinen terveydentila

Toiminnallinen terveydentila kuvaa ihmisen toimintakykyä tietyllä ICF-luokituksen osa-alueella (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2004, 208).

Toimintakyky

Toimintakyky on ihmisen terveydentilan, ruumiin/kehon toimintojen ja ruumiin rakenteiden, suoritusten ja osallistumisen sekä terveydentilan ja ympäristötekijöiden kokonaisuus, jossa kaikki vaikuttavat toisiinsa (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2004, 208).

1 JOHDANTO

Suomesta turvapaikkaa hakevien määrä on voimakkaasti lisääntynyt vuonna 2015. Joulukuussa vuonna 2014 vastaanottokeskuksissa oli 150 alaikäistä, kun samaan aikaan vuonna 2015 alaikäisten määrä oli 2500. (Maahanmuuttovirasto 2016.) Tästä syystä kotoutumisen tukeminen ja kotouttamistyön merkitys ovat kasvaneet viime vuosien aikana. Kotoutumisen yhtenä pääperiaatteena on, että maahanmuuttaja pääsee aktiiviseksi jäseneksi osaksi yhteiskuntaa (Kotouttaminen.fi 2017a). Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että maahanmuuttajalla on tasavertaiset mahdollisuudet olla osallisena yhteiskunnassa ja sen palveluissa. Työpaikan tai opiskelupaikan saamisen lisäksi terveys ja hyvinvointi ovat tärkeässä osassa kotoutumisprosessia ja sen etenemistä. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2017a.)

Lähtömaasta ja sen olosuhteista riippuen maahanmuuttajilla voi olla erilaisia terveydellisiä ongelmia, jotka saattavat heikentää kotoutumismahdollisuuksia. Ongelmat voivat olla joko fyysisiä, psyykkisiä tai sosiaalisia, joista kaikki voivat johtaa hyvinvointi- ja terveyseroihin. (Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos 2017b.) Ongelmat ja rajoitteet saattavat olla osasyynä myös syrjäytymiseen, jota voidaan ehkäistä hyvän kotouttamisen ja osallisuuden tunteen vahvistamisen avulla. Tuki ja osallisuuteen pyrkiminen kotouttamisprosessin aikana ja osallisuuteen pyrkimisessä ehkäisee syrjäytymisen lisäksi myös terveydellisistä ongelmista johtuvia hyvinvointi- ja terveyserojen kasvamista. (Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos 2017a.)

Tämä opinnäytetyö on kaksiosainen, joka pitää sisällään menetelmäoppaan kokoamisen sekä sen tarkastelun. Opinnäytetyön tuotoksena kokosimme monipuolisen menetelmäoppaan nimeltä Sata omenapuuta - hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen. Menetelmäopas on tehty toimeksiantona Sata omenapuuta – moninurinen Suomi 2017 -hankkeelle, joka tukee erityisesti yksin ilman perhettä tulleita maahanmuuttajanuoria ja heidän kotoutumistaan. Hankkeen aikana sen yhteistyökumppanit ovat järjestäneet laajasti erilaisia toimintoja nuorille, jotka pyrkivät tukemaan kotouttamisprosessia. Menetelmäopas koostuu näistä hankkeen aikana toteutetuista toiminnallisista menetelmistä, sekä ammattilaisten työtä tukevista toiminnoista. Se on kirjoitettu ammattineutraaliksi ja suunniteltu tukemaan maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia. Opasta levitetään

valtakunnallisesti, sekä painettuna, että internetissä sähköisenä versiona. Valmiin oppaan julkaisupäivä on 24.10.2017. (Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 12.10.2017.)

Menetelmäoppaan valmistuttua piti ensin löytää yhteinen kieli ja termistö menetelmäoppaan ilmiöiden tarkasteluun ja pohtia, miten kuntoutusalan ammattilaiset voivat omasta näkökulmastaan linkittää kotouttamistyöhön tehdyn oppaan omaan ammattiosaamiseensa. Päädyimme valitsemaan yhteiseksi työkaluksi ICF-luokituksen, joka on kansainvälinen ja laaja toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden luokitus. ICF-luokitus tarjoaa yhteisen kielen, tieteellisen perustan ja rakenteen toimintakyvyn tarkasteluun, kuvaamiseen ja arviointiin eri ammattialojen kesken. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 3; 5.) ICF-luokituksen avulla opinnäytetyömme tuo kotouttamistyöhön näkökulmaa liittyen toimintakykyyn ja sen monialaisuuteen. Työmme kehittämistehtävänä ja tavoitteena on selvittää, miten ICF-luokitus toimii yhteisenä työkaluna menetelmäopasta tarkasteltaessa, sekä miten eri ammattialojen henkilöt voisivat hyödyntää luokitusta esimerkiksi kotouttamistyössä. Hyödynnämme luokitusta siltaamalla intervention tavoitteet, eli menetelmäoppaan toimintojen tavoitteet, ICF-luokituksen koodistoon. Siltaamisen avulla tavoitteenamme on saada selville, mitkä eri toimintakyvyn osa-alueet menetelmäoppaan toimintojen tavoitteissa korostuvat. Tarkoituksenamme opinnäytetyössämme on edistää kotouttamistyötä kokoamamme oppaan avulla, sekä tuoda toiminta- ja fysioterapian ammattialoilta näkemyksiä ja työkaluja moniammatilliseen työprosessiin. Työstämme löytyy kaksiosaisesti työn molempien prosessien kuvaukset, sekä tutkimuksen tulokset kehittämistehtäväämme.

Syrjäytymisen ja hyvinvointi- sekä terveyserojen ehkäisytyössä on myös sosiaali- ja terveysalan ammattilaisilla panoksensa. Jotta kotouttaminen olisi mahdollisimman kokonaisvaltaista, tulee siinä ottaa huomioon toimintakyvyn kaikki osa-alueet. Tämä on toiminta- ja fysioterapeuttien erikoisosaamista, jota tahdomme tämän opinnäytetyön avulla lisätä kotouttamisprosessiin ja sen tarkasteluun. Opinnäytetyömme on siitäkin merkityksellinen ja aiheena ajankohtainen, että maahanmuuttajanuorten kanssa tehtävästä työstä ja sitä tukevien työkalujen linkittämisestä sosiaali- ja terveysalaan ei juuri ole aikaisempaa tutkimustietoa. Maahanmuuttotyössä tarvitaan paljon eri toimijoiden yhteistyötä ja uusien toimintamallien kehittämistä kotoutumisen onnistumiseksi. Opinnäytetyömme tarjoaman tutkimuskohteen tulokset ja kuntoutusalan työkalun käyttöönotto kotouttamistyön parissa voivat antaa uusia työkaluja maahanmuuttotyön ammattilaisille. Näemme, että kuntoutusalan

ammattilaisilla on paljon annettavaa kotoutumisprosessin suunnitteluun sekä toteutukseen.

2 OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYS

Opinnäytetyön lähtökohtana toimii Sata omenapuuta -hankkeen tarpeeseen koottu menetelmäopas, joka tukee maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleviä ammattilaisia kotouttamistyössä. Oppaassa hankkeen aikana toteutetut toiminnalliset menetelmät on suunnattu nuorille tukemaan heidän kotoutumisprosessiaan. Nuorten kotoutumisprosessin ollessa keskiössä hankkeessa, avaamme sen käsitettä ja merkitystä myös työssämme. Suurin osa menetelmäoppaan menetelmistä perustuu toiminnallisiin menetelmiin, jonka vuoksi käsittelemme myös aihetta kotouttamisen tukemisen näkökulmasta. Opinnäytetyön toinen osa, eli menetelmäoppaan tarkastelu, perustuu kansainväliseen ICF-luokitukseen, jonka avulla arvioimme menetelmäopasta. Luokitukseen ja siltaukseen tutustuminen oli avainasemassa opinnäytetyön toteutuksessa. Tästä syystä niiden kuvaukset ovat myös edellytyksiä työmme analyysimenetelmän ja toteutuksen ymmärtämiselle.

2.1 Kotoutuminen

Kotouttamiseen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten uuden kulttuurin ja toimintatapojen tiedostaminen ja samalla oman kulttuurin, kielen ja identiteetin säilyminen (Alitolppa-Niitamo 1994, 40 – 44). Lyhyesti kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan jatkuvaa vuorovaikutteista kehitystä, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen (Kotouttaminen.fi 2017a). Suomen perustuslaissa on säädetty laki kotoutumisen edistämisestä (30.12.2010/ 1386 7§), joka edellyttää viranomaisten antamaan tietoa maahanmuuttajalle suomalaisesta yhteiskunnasta (Finlex 2010). Perustietoa Suomesta -opas, joka jokaisella maahanmuuttajalla on oikeus saada Suomeen tullessaan, kattaa laissa määritellyt tiedot. Sen päivittämisestä, kääntämisestä ja jakelusta vastaa Suomen työ- ja elinkeinoministeriö (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b).

Kotouttamisesta vastaavat elinkeino-, ympäristö- ja liikennekeskukset. Vastaanottokeskuksilla on erityinen vastuu turvapaikanhakijoiden alkuperähdytyksessä, kun taas Maahanmuuttovirasto vastaa kiintiöpakolaisten alkuperähdytyksestä. Perehdytyksiin kuuluvat etenkin kertominen suomalaisesta kulttuurista, lainsäädännöstä, tasa-arvosta, ravitsemuksesta, seksuaalisuudesta ja

Suomessa työskentelystä. (Maahanmuuttovirasto 2017.) Kunta on myös vahvasti mukana kotouttamisen käytännön-toimissa. Kunta tai työ- ja elinkeinotoimisto hoitaa alkukartoituksen ja kotouttamissuunnitelman laatimisen. Kotoutumissuunnitelmassa sovitaan maahanmuuttajan kanssa koulutuksesta ja työnhausta sekä näitä edistävistä toimenpiteistä ja palveluista. (Kotouttaminen.fi 2017b.) Kotoutuminen on pitkä prosessi ja vaatii monen ammattialan yhteistyötä sekä maahanmuuttajalta aktiivista osallistumista kotoutumisprosessiin. Kotouttamispalveluita suunniteltaessa ja toteuttaessa kansalaisjärjestöillä ja muilla paikallisilla tahoilla on merkittävä rooli viranomaisten tarjoamien palveluiden täydentäjinä, joiden pariin maahanmuuttajaa on myös hyvä ohjata. (Kotouttaminen.fi 2017c; Kotouttaminen.fi 2017d.)

2.2 Monikulttuurinen nuori

Monikulttuurinen nuori on synonyymikäsite maahanmuuttajanuorelle. Menetelmäoppaassa käytimme toimeksiantajan toiveesta monikulttuurinen nuori-käsitettä, mutta opinnäytetyössämme puhumme nuorista maahanmuuttajanuorina. Maahanmuuttajalla tarkoitetaan henkilöä, joka asettuu asumaan kotimaansa ulkopuolelle muuten kuin tilapäisesti (Väestöliitto 2017).

2.3 Toiminnalliset menetelmät kotouttamisen tukena

Tutkimusten mukaan toiminnalliset menetelmät, kuten liikunta, ovat tehokkaita tapoja auttaa maahanmuuttajia kotouttamisessa ja sopeutumaan uuteen yhteiskuntaan omaksumalla uuden maan kulttuuria toiminnan avulla. Toiminnan avulla on pystytty myös edistämään uuden kielen oppimista ja sosiaalisten suhteiden rakentamista. (Zacheus 2010.) Maahanmuuttajien mielenterveyden tukemiseksi on maahanmuuttotyössä otettu käyttöön myös muita luovia menetelmiä, jotka eivät ole sidoksissa kieleen ja sen tasoon. Esimerkiksi taide- ja musiikkiterapiaa on kartoitettu Pudasjärvellä toimivassa Mieli -hankkeessa. (Kotouttaminen.fi 2017e.)

Toiminnallisia menetelmiä käytettäessä on tärkeää aloittaa toiminta tarkoituksenmukaisella kohtaamisella. Toiminnallisessa kohtauksessa monikulttuuristen nuorten kanssa on perusideana saada nuori tuntemaan itsensä osalliseksi ja luoda hänelle tunne, että hän on hyväksytty kaikkeen tekemiseen mukaan omana itsenään ja tasavertaisena yksilönä, hänen lähtökohdistaan riippumatta.

(Zacheus 2010.) On todettu, että esimerkiksi yhdessä piirtäminen vahvistaa osallisuuden tunnetta ja auttaa toimijaa vahvistamaan itsetuntemustaan (Hämäläinen 1999, 67).

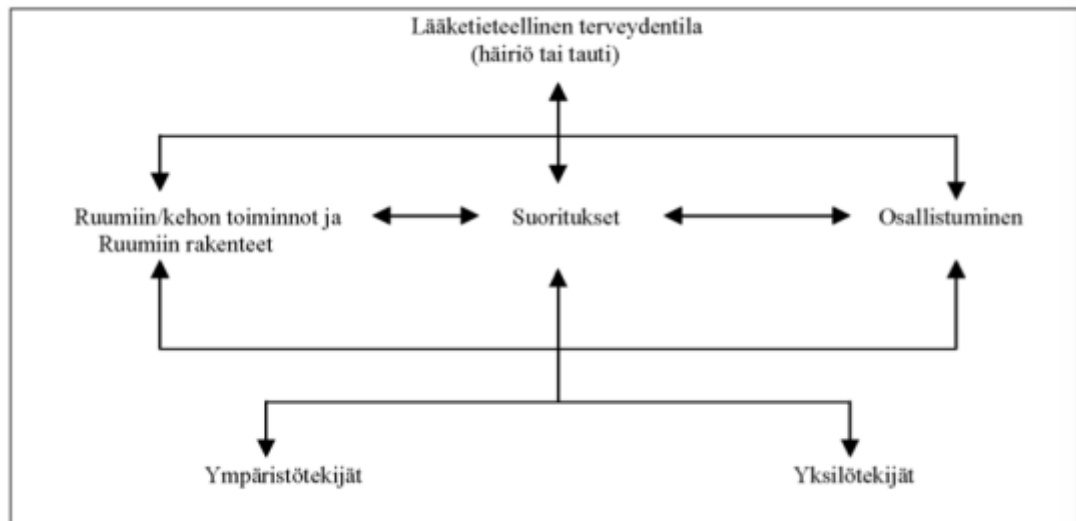
Osallisuuden tunne ja ryhmäkokemukset sekä itsetuntemuksen vahvistuminen edesauttavat kotoutumista (Jauhiainen & Eskola 1994, 18). Maahanmuuttajanuorten kanssa kohtaamisessa on tärkeää ottaa osallisuuden tunteen lisäksi huomioon nuoren tausta, kotimaa ja sen hetkinen kielitaito. Jos kielitaito on heikko tai yhteistä kieltä ei vielä ole, on toiminnallisuuden kautta saavutettavalla osallisuuden tunteella kohtaamisessa ja yhdessäolon aikana vielä suurempi merkitys. (Abelenda 2007.)

Nonverbaalista ja verbaalista viestintää voi myös yhdistää. Esimerkiksi ekspressiivisissä terapiamuodoissa hyödynnetään sekä verbaalista, että nonverbaalista viestintää, jolloin myös nonverbaalisen viestinnän hyödyntäminen mahdollistuu niissäkin tapauksissa, joissa verbaalinen viestintä ei ole mahdollista. Verbaalinen viestintä voi olla heikompaa esimerkiksi trauman, dementian tai kielellisen tuoton häiriön vuoksi. Ekspressiivisiin eli ilmaisuterapioihin lukeutuvat muiden muassa taideterapia, musiikkiterapia, draamaterapia, tanssi- ja liiketerapia, runoterapia ja kirjallisuusterapia, leikkiterapia sekä hiekkaterapia, joita hyödynnetään psykoterapiassa, kuntoutuksessa tai terveydenhoidossa. Joitakin ilmaisuterapian muotoja voidaan kutsua myös luoviksi taideterapioiksi. (Malchiodi 2011, 20 – 22.) Terapiamuodoissa hyödynnetään siis hyvinkin toiminnallisia menetelmiä. Koska maahanmuuttajanuorilla uuden kielen valmiudet eivät välttämättä ole vielä vahvalla tasolla, voimme päätellä, että ekspressiivisiin menetelmiin pohjautuvat keinot voisivat soveltua hyvin kotouttamisen tukemiseksi eri tavoin tälle kohderyhmälle.

2.4 ICF-luokitus ja siltaaminen

Lyhyesti ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health) on kansainvälinen luokitus, joka tarjoaa yhtenäisen ja kansainvälisesti sovitun kielen sekä viitekehyksen kuvaamaan ihmisen toimintakykyä, toimintarajoitteita ja terveydentilaa. Luokitus koostuu kahdesta osasta, joiden avulla ICF auttaa luokittelemaan ja kuvaamaan ihmisen toiminnallista terveydentilaa. Ensimmäisessä osassa käsitellään toimintakykyä sekä toimintarajoitteita ja toisessa kontekstuaalisia tekijöitä. Ensimmäisen osan osa-alueisiin kuuluvat (1) Ruumin/kehon toiminnot ja rakenteet

sekä (2) Suoritukset ja osallistuminen. Kontekstuaaliset tekijät on jaettu ympäristö ja yksilötekijöihin. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 3; 7 – 8.)

Kuva 1. ICF-luokitus (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 18).

ICF-luokituksen kokonaisvaltaiset osa-alueet havainnoivat hyvin sitä, miten kaikki niistä ovat vuorovaikutuksessa keskenään (Kuva 1). Tästä syystä yhteen osa-alueeseen kohdistuvat muutokset saattavat vaikuttaa myös toiseen tai useampaan muuhun osa-alueeseen (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 18 – 19).

ICF kuuluu Maailman terveysjärjestön (WHO) kansainväliseen ”luokitusperheeseen”. WHO:n luokituksista erilaiset taudit, häiriöt ja vammat esitetään kansainvälisessä tautiluokituksessa (ICD-10), jonka tarkoituksena on kuvata ihmisen lääketieteellistä terveydentilaa ja luoda etiologinen viitekehys. Lääketieteellistä terveydentilaa sekä toimintakykyä ja toimintarajotteita arvioidessa ICD-10 ja ICF suositellaankin käytettäväksi rinnakkain täydentämässä toisiaan. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 3 – 4.) Tämä havainnollistaa hyvin sitä, kuinka pientä osaa koko luokitusperheestä käytämme aineiston analyysissä.

ICF-luokituksen tavoitteena on antaa tieteellinen perusta toiminnallisen terveydentilan ymmärtämiseen ja tutkimiseen ja sen on tarkoitus palvella monilla eri tieteen- ja toimialoilla. Toiminnallisen terveydentilan kuvaamiseen luotu yhteinen kieli mahdollistaa eri käyttäjäryhmien välisen viestinnän parantumisen, tietojen vertaamisen

sekä koodausmenetelmien tarjoamisen terveydenhuollon tietojärjestelmiin. ICF-luokitusta on käytetty sen julkaisemisen jälkeen myös tilastointivälineenä tiedon keräämisessä ja tallentamisessa sekä tutkimusvälineenä. Sen käyttökohteena ovat toiminnan eri tekijöiden mittaaminen sekä hoidon ja kuntoutuksen tarpeen ja tuloksellisuuden arvioiminen. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 5.)

Yleisesti ICF-luokituksen avulla koodatessa täytyy noudattaa tiettyjä käytäntöjä, jotta luokitus toimisi tarkoituksenmukaisesti. Henkilön toimintakykyyn vaikuttavat monet eri tekijät, jonka vuoksi toimintakykyä kuvatessa on otettava huomioon luokituksen kaikki osa-alueet, käytännössä laajasti havainnot ruumiin ja kehon toiminnoista yksilö- sekä yhteisötason tekijöihin. Toiminnallista terveydentilaa kuvatessa koodeista valitaan kuitenkin vain oleellimmat ja tarkimmat mahdolliset, asiakastilanteesta riippuen.

Terveysluokituksen luonteesta johtuen ICF-luokituksen viitekehyksenä toimii aina jokin lääketieteellinen terveydentila. Koodiin luokittelu ei kuitenkaan edellytä osatekijöiden, eli henkilön lääketieteellisen terveydentilan sekä toimintakyvyn ja toimintarajoitteiden yhteyksien, selvittämistä. Koodaajan tulee käyttää välittömästi havaittavaa tietoa, eikä hän ilman pätevää tietoa kummastakin osa-alueesta saa tehdä päätelmiä niiden välisistä yhteyksistä. Ruumiin/kehon toimintojen vajavaisuuksien ja suoritusrajoitteiden välille ei siis luokituksen avulla pidä muodostaa omia johtopäätöksiä. (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 220 – 221.)

ICF-luokitukseen siltaamista käytetään silloin, kun tieto tulee sen peruskäyttötarkoituksen, eli ei-lääketieteellisen terveydentilan tarkastelun, ulkopuolelta. Tiedon siltaaminen ICF-luokitukseen mahdollistaa sen tutkimisen yhtenäisen ICF-kielen sekä luokituksen koodiston ansiosta. Siltaamisen avulla voidaan myös vertailla eri lähteistä saatua tietoa keskenään. Opinnäytetyömme tapauksessa käytämme siltausta saadaksemme koodiston avulla verrattua interventioiden sisältöjä keskenään. Siltausmenetelmää voidaan käyttää apuna erilaisiin mittareihin, kuten standardoituihin testeihin ja kliinisiin tutkimuksiin, sekä lisäksi laadullisen tiedon tai intervention tavoitteiden tarkasteluun. Työssämme myöhemmin avaamme siltaamisen eri vaiheet, jotka teimme intervention tavoitteille tarkastellessamme valmista menetelmäopasta. Interventioiden vertaaminen on helpompaa, kun käytössä on yhteneväinen kieli eli ICF-luokituksen luoma koodisto. (Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos ICF Research Branch 2017.)

3 TOIMEKSIANTO JA KEHITTÄMISTYÖPROSESSI

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Turun Humanistisen ammattikorkeakoulun (Humak) lehtori Hanna Kiuru, joka on myös Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi 2017 -hankkeen projektikoordinaattori. Tarve opinnäytetyölle syntyi, kun haluttiin tuottaa konkreettinen opas hankkeen aikana toteutetuista toiminnallisista menetelmistä sekä kohtaamisista maahanmuuttajanuorten kanssa. Hankkeen työpajojen pohjalta tehtävä opas toivottiin ammattilaisille tukemaan maahanmuuttajanuorten kanssa tehtävää työtä ja nuorten kotoutumista. Kehittämistehtävämme opinnäytetyössämme on oppaan valmistuttua tarkastella oppaan toimintojen tavoitteita ICF-luokituksen avulla.

3.1 Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi 2017 -hanke

Sata omenapuuta – moninuorinen Suomi 2017 -hanke sai tammikuun 2016 lopussa rahoituspäätöksen Sisäministeriön koordinoimasta EUSA-rahastosta ja sitä koordinoi Turun ammattikorkeakoulu. Toiminta-aika on 1.1.2016 – 31.3.2018. (Sataomenapuuta 2017a.) Hankkeen tarkoituksena on edistää maahanmuuttajanuorten toiminnallisuutta heidän uudessa ympäristössään mahdollisimman laajasti kansalaistaitojen, taiteen sekä liikunnan keinoin. Tarve tuelle on nyt suuri, kun Suomeen on saapunut aiempiin vuosiin verrattuna moninkertainen määrä ilman huoltajaa saapuvia turvapaikanhakijanuoria. (Maahanmuuttovirasto 2016; Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 2.1.2017.)

Sata omenapuuta -hankkeen päätavoitteena on edistää kolmansien maiden eli EU:n ulkopuolelta tulleiden, etenkin haavoittuvassa asemassa olevien, noin 12-25-vuotiaiden nuorten, kotoutumista ja osallisuutta Turussa, Uudessakaupungissa ja Raisiossa. Haavoittuvassa asemassa katsotaan olevan ilman huoltajaa alaikäisinä Suomeen tulleet, naiset ja syrjäytymisvaarassa olevat. Hankkeessa tuetaan monipuolisesti etenkin kotouttamisen alkuvaiheen ohjausta tekeviä toimijoita. Nuorten kuntiin kotouttamista edistetään viikoittain ohjattujen työpajojen avulla, joissa tuetaan nuorten osallisuutta ja yhteiskunnallisia vaikuttamismahdollisuuksia. Vastaavasti myös nuorten kotouttamistyöntekijöille järjestetään täydennyskoulutuksia ja työnohjausta. Hankkeen

kotoutus- ja koulutustyötä dokumentoidaan ja tehdään näkyväksi tutkimusten avulla. (Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 2.1.2017; Sataomenapuuta 2017a.)

Mukana on useita kumppaneita ja yhteistyötahoja, joilla kaikilla on oma rooli hankkeen päätavoitteen täyttymisen edistämiseksi. Hankekumppaneina toimivat Siirtolaisinstituutti, Turun yliopiston Brahea-keskus, Humanistinen ammattikorkeakoulu oy, Turun Kanava Nuoriso oy, Turun kaupunki; vapaa-aikatoimiala, Uusikaupunki, Uudenkaupungin Urheilijat/Korihait. Lisäksi muita yhteistyötahoja ovat Turun ensi- ja turvakoti ry, Raision kaupunki, Turun kristillinen opisto, SPR/ Varsinais-Suomen piiri, LSSRY – Länsi-Suomen Somali-seura ry, KNOLS Suomi; Kurdistanin Nuorten ja Opiskelijoiden Liitto – Suomi ry, Ashti Yhdistys ry, Liikkukaa ry sekä Turun ulkomaalaistoimisto. (Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 2.1.2017; Sataomenapuuta 2017a.)

3.1.1 Hankkeen tarpeesta kehittämistehtäväksi

Hankkeen ja toimeksiantajan tarpeesta haluttiin luoda ammattilaisten työtä tukemaan ammattineutraali menetelmäopas, jonka avulla pystyttäisiin vastaamaan kasvavaan tarpeeseen kotouttamistyön tukemisessa. (Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 2.1.2017.) Moniammatillisen opinnäytetyöryhmämme puitteissa tahdoimme liittää kehittämistehtävämme sekä oppaaseen että toiminta- ja fysioterapian erityisosaamiseen, joka on koko opinnäytetyömme perusta.

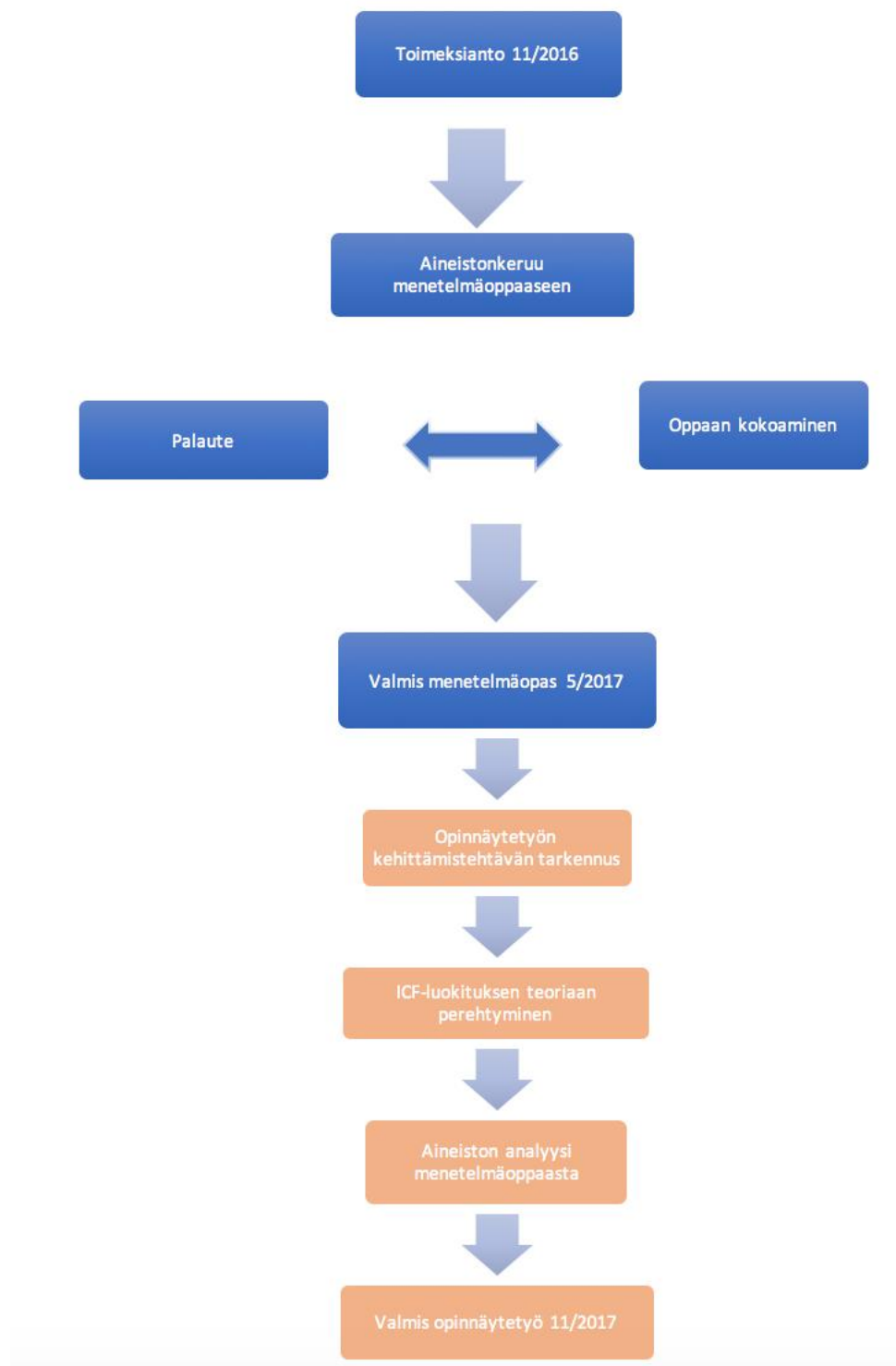
3.1.2 Kehittämistehtävän tarkoitus ja tavoite

Menetelmäoppaan valmistuttua tarkastelimme sen toimintoja kuntoutusalan näkökulmasta ICF-luokituksen avulla. Tarkoituksenamme opinnäytetyössämme on edistää kotouttamistyötä kokoamamme oppaan avulla, sekä tuoda toiminta- ja fysioterapian ammattialoilta näkemyksiä ja työkaluja moniammatilliseen työprosessiin. Lisäksi henkilökohtaisena tarkoituksenamme on siirtää ja nähdä soveltamismahdollisuudet toiminnallisista menetelmistä myös tuleviin ammatteihimme. Oppaan jokainen toiminto on osaltaan interventio, joten ICF-luokituksen sääntöjen mukaan siltasimme ICF-luokitukseen oppaan tiedot intervention tavoitteiden osalta.

Kehittämistehtävänäimme ja tavoitteenamme on siltaamisen avulla saada selville, mitkä eri toimintakyvyn osa-alueet menetelmäoppaan toimintojen tavoitteissa korostuvat. Samalla tavoitteena on selvittää, miten ICF-luokitus toimii yhteisenä työkaluna menetelmäopasta tarkasteltaessa, sekä miten eri ammattialojen henkilöt voisivat hyödyntää luokitusta esimerkiksi kotouttamistyössä.

3.1.3 Opinnäytetyöprosessi ja tutkimusstrategia

Opinnäytetyöprosessi alkoi toimeksiannosta marraskuussa 2016, jolloin menetelmäoppaan, nimeltä Sata omenapuuta - hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen, työstö alkoi. Menetelmäopas valmistui toukokuussa 2017 ja opas lähti painoon elokuussa 2017. Opinnäytetyöprosessin hahmottamiseksi teimme prosessikaavan (kaava 1), jossa on kuvattu kokonaisuudessa projektimme pääpiirteet.

Kaava 1. Opinnäytetyöprosessi

Työprosessimme jakautui kahteen eri osaan: menetelmäoppaan kokoamiseen (siniset tekstilaatikat), sekä siltauksen, jonka avulla tarkastelimme menetelmäopasta (oranssit tekstilaatikat). Kaksiosaisen opinnäytetyöprosessin kuvaamisen selkeyttämiseksi

avaamme aina ensin menetelmäoppaan tekoprosessin ja sen jälkeen silalausprosessin. Molemmat kuvakset sisältävät kunkin prosessiin kuuluvat aineistonkeruumenetelmät sekä aineistoanalyysin. Jotta oppaan tarkastelu olisi mahdollista moniammatillisessa työryhmässä toiminta- ja fysioterapeuttipiskelijöiden kesken, tarvitsimme yhteisen termistön eli kielen menetelmäoppaan aineiston kartoittamiseen ja analyysiin. Yhteiseksi työkaluksi valitsimme ICF-luokituksen. ICF-luokitus on toiminta- ja fysioterapeuttien ammattialoilla käytetty työkalu, joten se oli meille tuttu jo entuudestaan. Tässä työssä sovelsimme jo aikaisempaa ammattiosaamistamme työkalun käytössä uudella tavalla.

Menetelmäoppaan tekoprosessi ja opinnäytetyömme on kokonaisuudessaan tutkimusstrategialtaan kvalitatiivinen tutkimus. Lähtökohtana kvalitatiivisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2000, 127 – 128; 152.) Työssämme kuvaamme menetelmäoppaan toimintojen tavoitteita maahanmuuttajanuorten kotoutumisen ja ammattilaisten kotouttamistyön tueksi. Tarkastelemme toimintojen tavoitteita ICF-luokituksen avulla siltaamalla ne luokitukseen. Tästä prosessista kerromme lisää luvussa 5.

4 HYVÄT KÄYTÄNNÖT NUORTEN KOTOUTUMISEEN - MENETELMÄOPAS

Menetelmäopas on käytännön työkalu, joka tukee ammattilaisten työtä maahanmuuttajanuorten sekä kantaväestön kahdensuuntaisen integraation muodostamisessa (Kiuru, Kuusisto, Laulajainen & Vuori 2017, 5 – 6). Kahdensuuntaisen integraation pyrkimyksenä on mahdollistaa maahanmuuttajalle keinot osallistua ja luoda kontakteja ympäröivään yhteiskuntaan (Liebkind ym. 2004, 49 – 51).

Oppaan sisältö koostuu osan Sata omenapuuta -hankkeessa mukana olleiden eri yhteistyötahojen toteuttamista toiminnallisista menetelmistä, joita yhteistyötahojen toimijat ovat toteuttaneet työpajoissa ja tapahtumatyöskentelyssä yhdessä nuorten kanssa. Toiminnallisten menetelmien lisäksi opas sisältää toimintoja ammattilaisille suunnatuista koulutuksista ja työnohjauksista. Työpajojen toiminnot ovat luonteeltaan sellaisia, joiden avulla nuoret saavat keinoja kehittää identiteettiään, oppia yhteiskuntataitojaan sekä luontevaa yhteistyötä kantaväestön kanssa. Oppaita painetaan 500 kpl ja jaetaan sähköisesti 1000 kpl. Oppaan avulla pyritään vaikuttamaan toiminnan jatkuvuuteen ja monipuolisuuteen myös hankkeen päättymisen jälkeen. Saimme oppaan valmiiksi toukokuussa 2017 ja sen julkistamistilaisuus on 24.10.2017. (Kiuru, henkilökohtainen tiedonanto 2.1.2017.) Valmiiseen menetelmäoppaaseen löydät linkin hankkeen omilta verkkosivuilta sataomenapuuta.fi Materiaalit -otsikon alta tai suoraan theseus.fi syöttämällä oppaan nimen; Sata omenapuuta - hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen (Sata omenapuuta 2017b; Theseus.fi 2017).

4.1 Aineistonkeruumenetelmä

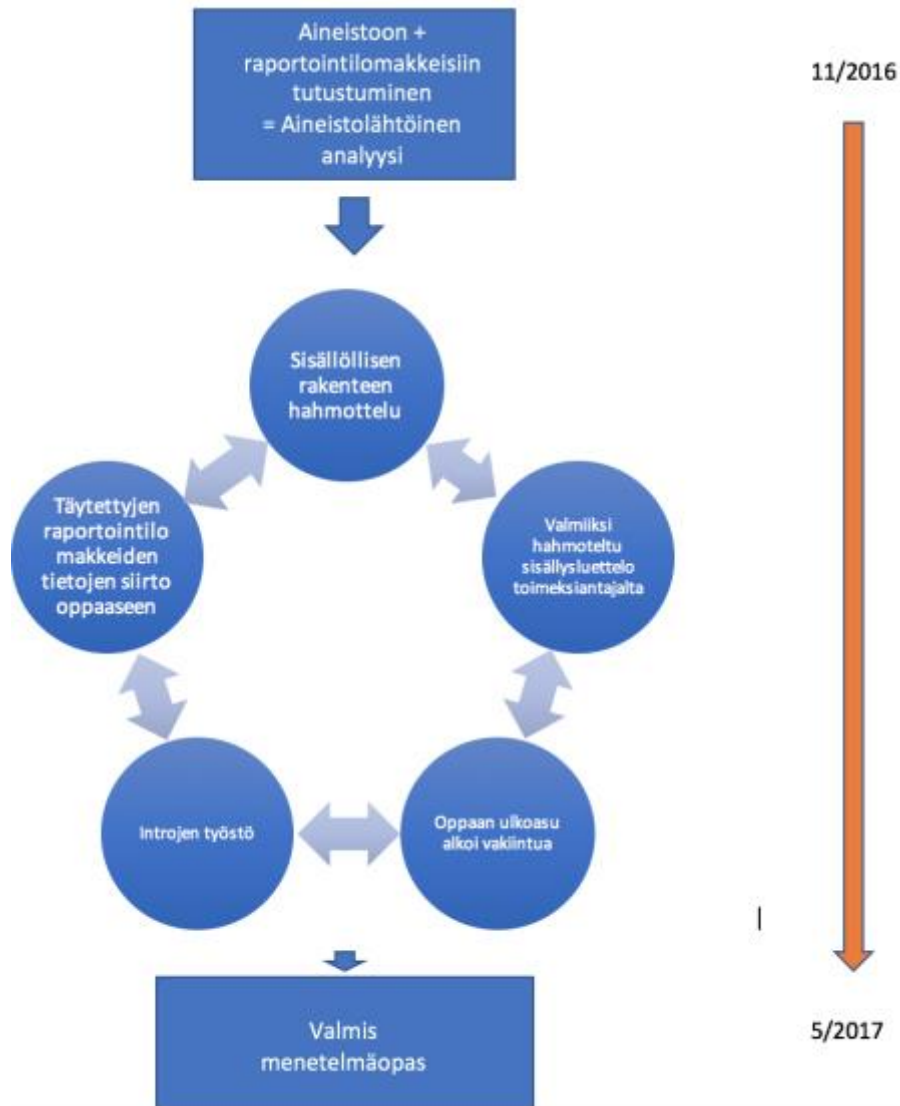
Työmme on muodoltaan kvalitatiivinen, jolle on tyypillistä laadullisten metodien, kuten haastattelun, havainnoinnin ja dokumenttien käyttö aineiston hankinnassa (Hirsjärvi ym. 2000, 123; 155). Tutkimukselle luonteenomaisesti, aineiston kokoaminen menetelmäoppaaseen tapahtui todellisista tilanteista, joissa tutkimuskohteenamme toimivat maahanmuuttajanuoret ja muut menetelmäoppaan toimintoihin osallistuvat henkilöt.

Neljä menetelmäoppaan toimintaa toteuttavista hanke- ja yhteistyökumppaneista täytti yhtenäisen raportointilomakkeen (liite 1), jonka Sata Omenapuuta -hankkeen projektiryhmä on hyväksynyt. Saimme heiltä yhteensä yhdeksän kappaletta täytettyjä raportointilomakkeita eri toiminnoista aikavälillä 1.11.2016 – 31.3.2017. Lomakkeista käy ilmi muun muassa toiminnan tavoitteet, sisältö ja resurssit. Lisäksi toteuttavat yhteistyötahot kirjasivat toiminnastaan arvion ja muita huomioita. Raportointilomakkeista saadun tiedon lisäksi esitimme tarvittaessa lisäkysymyksiä sähköpostin välityksellä kunkin raportointilomakkeen täyttäjälle erikseen. Osa lisäkysymyksistä kulki toimeksiantajan kautta työskentelyn selkeyttämiseksi.

Käytimme oppaan koonnissa muiden keräämää aineistoa työpajojen ja ammattilaisten kanssa toteutettujen toimintojen toteutuksista, eli sekundaariaineistoa. (Hirsjärvi ym. 2001, 173.) Raportointilomakkeiden avulla olemme referoineet ja tavoitelleet kunkin toiminnon tyypillisten ilmiöiden kuvailua, jotta saisimme koottua mahdollisimman kattavan menetelmäoppaan.

4.2 Aineiston analyysi ja menetelmäoppaan tekoprosessi

Aineiston analysointi alkaa analyysiyksikön valinnan jälkeen aineistoon perehtymisellä. Seuraavia vaiheita perehtymisen jälkeen voidaan kuvata aineiston pelkistämisenä, ryhmittelynä/luokitteluna ja lopuksi aineiston tulkintana sekä luotettavuuden arviointina. (Janhonen & Nikkonen 2001, 24.) Menetelmäoppaan raportointilomakkeiden analysoinnissa ja tiivistämisessä käytimme sisällönanalyysia aineiston analyysimenetelmänä. Sisällönanalyysissä olennaista on tiivistäminen ja samankaltaisuuksien sekä eroavaisuuksien erittely tekstistä, jota teimme oppaan kokoamisen aikana (Janhonen & Nikkonen 2001, 23). Analyysimme menetelmäopasta kootessa oli induktiivinen, eli aineiston päättelyä ohjasi raportointilomake sekä toimijoilta ja toimeksiantajalta saatu tieto. Aineistonkeruu sekä analysointi tapahtuivat samanaikaisesti. (Hirsjärvi, 2004, 155.) Teimme kaavan selkeyttämään menetelmäoppaan tekoprosessia (Kaava 2).

Kaava 2. Menetelmäoppaan tekoprosessi

Menetelmäoppaan tekoprosessi alkoi toimeksiantajan lähettämiin materiaaleihin, kuten hankesuunnitelmaan ja raportointilomakkeisiin, tutustumalla. Saimme toimeksiantajalta aluksi yhden tyhjän sekä yhden täytetyn raportointilomakkeen, sillä tässä vaiheessa kaikki yhteistyökumppanit eivät vielä olleet ehtineet täyttää lomaketta omasta toiminnastaan. Saatujen lomakkeiden avulla aloimme hahmotella oppaan sisällöllistä rakennetta, kuten otsikoita ja niiden asiasisältöjä. Tutustuimme myös erilaisiin, jo valmiisiin oppaisiin, saadaksemme ideoita sisällön ulkoasuun, tiedon sijoitteluun sekä kerrontatyyliin. Koko prosessin kuvaaminen selkeästi ja kronologisessa järjestyksessä vaiheittain on hankalaa, sillä reflektointia tapahtui koko ajan ja montaa eri komponenttia

työstettiin samaan aikaan. Työ kulki myös sähköpostin kautta säännöllisesti toimeksiantajalla kommentoitavana ja sitä muokattiin palautteen mukaan.

1 LUKIJALLE	5
2 SATA OMENAPUUTA – MONINUORINEN SUOMI -HANKE	8
3 TYÖNTEKIJÖIDEN ASiantuntijuuden VAHVISTAMINEN JA TUKEMINEN	11
3.1 Nuorten kohtaaminen	13
3.1.1 Nuoren kotoutuminen kuntaan – kotouttavan työn mahdollisuudet -koulutukset	14
3.1.2 Asiantuntijatyöskentely	17
3.2 Työprosessien kehittäminen	20
3.2.1 Työnohjaus	21
3.2.2 Työyhteisövalmennus	23
4 NUORTEN KOTOUTUMISEN TUKEMINEN	26
4.1 Aktiivisen kansalaisuuden tukeminen	28
4.1.1 Demokratiakasvatustyöpajat	29
4.1.2 Ensiaskleet yhdistystoimintaan	38
4.2 Osallisuuden vahvistaminen	42
4.2.1 Omenapuiden satoa – poimi vinkit nuorten moni- kulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen	43
4.2.2 Osallistavat teatteriesitykset	47
4.2.3 Työkirjamenetelmä elämänhallinnan, arjen taitojen ja mielekkäiden valintojen oppimiseksi	57
4.2.4 Digitaalinen tarinankerronta	60
4.2.5 Vertaiskasvattajat kotouttajina	64
5 KIRJALLISUUTTA	68

Kuva 2. Menetelmäoppaan sisällysluettelo (Kiuru ym. 2017, 5).

Toimeksiantajamme hahmotteli meille pää- sekä alateemoja menetelmäoppaaseen, josta muodostui oppaan sisällysluettelo (Kuva 2). Pääteemat muodostuivat raportoitujen toimintojen sisältöjen toistuvista ja samankaltaisista aiheista. Yhtenä

pääteemana oli esimerkiksi ”Työntekijöiden asiantuntijuuden vahvistaminen ja tukeminen”. Tämän pääteeman alle sijoittui neljä toimintoa. Vastaavasti pääteemojen alla olevista toiminnoista tehtiin aineiston pelkistäminen. Löydetystä samankaltaisista teemoista ideoitui toiminnoille alateemat. Näin ollen esimerkiksi edellä mainitun pääteeman alle sijoittui vielä kaksi alateemaa. Vaikka toimeksiantaja oli jo valmiiksi hahmotellut toimintojen paikkoja pää- ja alaotsikoiden alle, meillä oli kaikkeen täysi muokkausoikeus. Yritimme tasata ulkoasullisesti jokaisen pääteeman alle suunnilleen yhtä monta toimintoa ja vaihdoimme yhden toiminnon paikkaa sopivamman alateeman alle. Sisältöjen tutustumisen jälkeen päädyimme toimeksiantajan kanssa yksimielisesti samaan lopputulokseen toimintojen sijoittelusta teemojen alle. Käytimme pää- ja alateema nimityksiä selkeyttämään oppaan työstöä, mutta käsitteet eivät tule näkyviin valmiissa oppaassa.

4.1.1 DEMOKRATIAKASVATUSTYÖPAJAT

Demokratiakasvatustyöpajojen avulla voidaan antaa maahanmuuttajanuorille kokemuksia aktiivisesta toimijuudesta, suomen kielen käytöstä ja tasa-arvoisesta kohtaamisesta kantasuomalaisien kanssa. Sata omenapuuta -hankkeessa on toteutettu kolmea erilaista demokratiakasvatustyöpajaa, jotka ovat ”Oma ääni”, ”Kohtaamisia” ja ”Meidän yhteiskunta”.

Oma ääni -työpaja

TOTEUTTAJAT:

Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian lehtorit ja opiskelijat

OSALLISTUJAT:

Valmo-luokat

TÄSTÄ ON KYSE:

Oma ääni -työpajan tavoitteena on ollut tukea nuoria tiedostamaan itsensä yksilönä osana yhteisöä. Työpajan kautta on haluttu vahvistaa nuorten kokemuksia aktiivisesta toimijuudesta ja tukea heidän suomen kielen oppimistaan, identiteetin kehitystä, integroitumista yhteiskuntaan sekä omien ja toisten mielipiteiden arvostamista. Työpajan esityksellisten elementtien avulla on pyritty lisäämään nuorten positiivista asennetta pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaamiseen sekä voittamiseen.

SISÄLTÖ:

Työpajan sisältö koostui draamallisesta tilanteesta, harjoitteista ja keskusteluista. Työpajan alussa osallistujat kerääntyivät yhteisen liikkeen avulla lintuparveen ja kertoivat nimensä. Tämän jälkeen he näkivät tarinan, jossa hyödynnettiin varjoteatteria ja näyttelijäntyötä.

Tarinassa varjolla muodostettu kissa uhkasi lintuyhteisöä, minkä vuoksi kaksi lintua nimiltään Ansa ja Oiva lähtivät uuteen kotiin. Heidän mukanaan ollut Risto-lintu ei tullut huomioduksi, koska hänellä ei ollut omaa ääntä. Draamallisen tilanteen jälkeen osallistujien kanssa keskusteltiin tilanteesta ja autettiin Ristoa saamaan oma ääni, joka auttoi häntä tulemaan nähdyksi.

Kuva 3. Yksi menetelmäoppaan toiminto, sivu 1 (Kiuru ym. 2017, 29).

Tarinan jälkeen osallistujat loivat itse omat linnut äänineen. Tarinan kissa palasi paikalle ja osallistujat pääsivät ideoimaan ryhmässä, miten tilanteessa tulisi toimia, ja suorittivat siitä äänestyksen. Äänestystulosten perusteella osoitettiin, mitä kissalle tulisi tehdä. Esityksessä kävi ilmi, että kissa olikin pieni, vaikka sen kuvajainen varjokankaalla oli ollut iso. Tämän jälkeen osallistujat kirjoittivat paperikissaan peloistaan, joista he ovat päässeet yli. Peloutta ja pelkojen voittamisesta keskusteltiin pienryhmissä. Lopuksi osallistujat saivat koristella yhdessä sormiväreillä ”vapauden linnut” ja keskustella työpajan sisällöstä.

RAHA:

KESTO: 45–60 min/työpaja

MONTAKO AMMATTILAISTA TARVITAAN: Työpajan sisällön suunnitteluun ja toteuttamiseen tarvitaan 1-2 teatteri-ilmaisunohjaajaa/ toiminnallisten menetelmien asiantuntijaa.

Kuva 4. Yksi menetelmäoppaan toiminto, sivu 2 (Kiuru ym. 2017, 30).

**TOIMINTO
HYVÄKSI
KÄYTÄNNÖKSI:**

Omaäänisyyttä, aktiivista toimijuutta ja identiteetin kehitystä voidaan tukea luovien tehtävien kautta, joissa osallistujat saavat itse olla vaikuttamassa lopputulokseen. Esityksellisten elementtien symboliikka voi auttaa pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaamisessa, ja sitä kautta vaikuttaa positiivisesti toisten mielipiteiden kunnioittamiseen ja integraation vahvistumiseen. Esityksen avulla osallistujat pystyvät usein eläytymään aiheeseen ja tunnistamaan omia tunteitaan. Esityksen avulla voi olla helpompi käsitellä vaikeita asioita ilman leimautumisen pelkoa. Aiheen esiin tuominen esityksen muodossa mahdollistaa sen ei-kielellisen käsittelyn ja tuo siihen uusia näkökulmia.

Mitä tarvitset:

- Soveltuva henkilöstöresurssi
- Materiaalit ja tilat työpajaan

Sata omenapuuta -hankkeessa opittua

- Kielimuurin ylittämistä helpottaa se, että ohjaajat näyttävät esimerkkiä toimimalla vuorovaikutteisesti ja asettuvat kuuntelemaan yhdessä osallistujia sekä kertomaan myös itsestään.
- Ohjaajien tehtävänä on edistää riittävän turvallisen ilmapiirin muodostumista ryhmässä. Kun ryhmässä on turvallista jakaa henkilökohtaisia asioita ja mielipiteitä, ryhmässä olemisen tunne vahvistuu ja päästään käsittelemään tavoiteltuja aiheita yhdessä.
- Vaikeita ja monimutkaisiakin asioita voi olla helpompi käsitellä ja jäsentää ryhmän tuen avulla.
- Työpajan symboliset käsittelykeinot voivat jättää käsiteltävät asiat osallistujille abstraktion tasolle. Huomioi tämä sisällön suunnittelussa.
- Rohkeus ja ennakkoluulottomuus niin omien mielipiteiden esittämisessä kuin muiden mielipiteiden kuulemisessa ovat oleellinen osa toimivaa yhteisöä sekä demokraattista toimintaa. Kyseisiä tuntemuksia voidaan herättää Oma ääni -työpajan avulla.

Kuva 5. Yksi menetelmäoppaan toiminto, sivu 3 (Kiuru ym. 2017, 31).

Hahmottelu- ja jaotteluvaiheen jälkeen neuvottelimme toimeksiantajamme kanssa yhdessä ja esittelimme ideoita ja ajatuksiamme oppaan ulkoasusta. Pohdimme oppaan visuaalista esitystä, esimerkiksi mille sivuille tai aukeammille ja miten toiminnot tulisi sijoitella sekä miten oppaasta saadaan yhtenevä ja selkeä. Toiminnot valittiin pääosin jakautuvan kolmelle eri sivulle sisältöjen mukaan (Kuva 3, 4 & 5). Toiminnoissa on kuitenkin hieman eroja, liittyen mikä toiminto kyseessä. Seuraavaksi ideoimme, mitä kaikkea haluamme tuoda esiin menetelmäoppaassa ja millaisten otsikoiden alle toimintojen sisällöt sijoittuisivat. Päätimme, että ensimmäisellä sivulla jokaisesta

toiminnosta on pieni johdanto, jonka jälkeen toiminnosta kerrotaan lisää otsikoiden ”Toteuttajat”, ”Osallistujat”, ”Tästä on kyse”, ”Sisältö”, ”Raha”, ”Aika” ja ”Montako ammattilaista tarvitaan” alla. Seuraavalla sivulla lisätietoja toiminnosta löytyy otsikoiden ”Toiminto hyväksi käytännöksi” ja ”Sata omenapuuta -hankkeessa opittua -laatikko” alta. Toisen pääotsikon alle sijoittuvien toimintojen toisella sivulla on edellisten otsikoiden lisäksi vielä ”Mitä tarvitset” sisällölle otsikko.

Otsikoiden päättämisen jälkeen aloitimme kirjoittamaan introja, joita kirjoitettiin jokaisten pää- ja alateemojen alle. Pääteemojen Introssa johdateltiin lukija teemaan kokonaisuudessaan sekä sen sisältämiin alateemoihin. Alateemojen introssa alustettiin tulevan toiminnon pariin. Kuvassa 3 (Kuva 3) näet esimerkin alateeman introsta liittyen demokratiakasvatustyöpajoihin. Introjen kirjoittaminen oli siis kokonaisuuden luomista aineiston pelkistämisen ja yhdistämisen avulla. Lopuksi vielä yhdistimme sisällysluettelon, kaikki introt ja oppaan otsikot yhdeksi yhtenäiseksi tiedostoksi.

Tämän työvaiheen jälkeen lähdimme referoimaan yksi toiminto kerrallaan täytettyjen raportointilomakkeiden tietoa ja sijoitimme sen edellä mainittujen otsikoiden alle. Kuvissa näet lopputuloksen demokratiatyöpajojen tekstin ja aineiston sijoittelusta (Kuva 3, 4 & 5). Teimme kaikista menetelmäoppaan toiminnoista saman prosessin. Samanaikaisesti teimme korjaustyötä edellisistä työvaiheista. Jokaiselle työvaiheelle oli sovittu tarkat työstöajat toimeksiantajan kanssa. Jokaisen työstöajan jälkeen toimeksiantaja antoi palautetta tehdystä työstä ja korjasimme työtä tarpeen vaatiessa. Työn valmistuessa toimeksiantaja lähetti sen myös muille toimijoille luettavaksi ja kommentoitavaksi. Korjasimme työtä näiden kommenttien perusteella. Menetelmäoppaassa on kahden pääteeman alla myös ”Luvun keskeiset käsitteet” - osio, johon olemme keränneet ja määritelleet toiminnoissa ilmenneet keskeisemmät käsitteet ja selventäneet termistöä lukijalle. Kun opas oli valmis, kehitimme sille yhdessä toimeksiantajan kanssa nimen. Hankkeen puolesta toivottiin, että nimessä mainittaisiin Sata omenapuuta-nimi. Valmiissa oppaassa on sivuja yhteensä 76.

5 MENETELMÄOPPAAN TARKASTELU ICF-LUOKITUKSEN AVULLA

Kun menetelmäopas oli valmis ja olimme koonneet siihen toiminnot, joita eri ammattilaiset voivat käyttää kotouttamisen tukena, lähdimme tarkastelemaan niitä ICF-luokituksen avulla. ICF-luokitus työkaluna mittaa monipuolisesti henkilön toimintakykyä ja sen avulla myös toiminta- ja fysioterapeuttinen ammattiosaaminen korostuu menetelmäoppaan tarkastelussa. Toimintakyky kuvaa ihmisen kokemusta selviytyä haluamistaan päivittäisistä toiminnoista, sekä selviytymistä erilaisissa elämäntilanteissa. Hyvää toimintakykyä voidaan pitää yhtenä perusedellytyksenä hyvinvoinnille sekä sitä kautta myös kotoutumiselle. (Talvitie ym. 2006, 38 – 39.) Tarkastelemme siksi, miten monipuolisesti menetelmäoppaan toiminnot sijoittuvat kansainvälisen ja laajan toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveydentilan luokituksen osa-alueilla.

5.1 Aineistonkeruumenetelmä

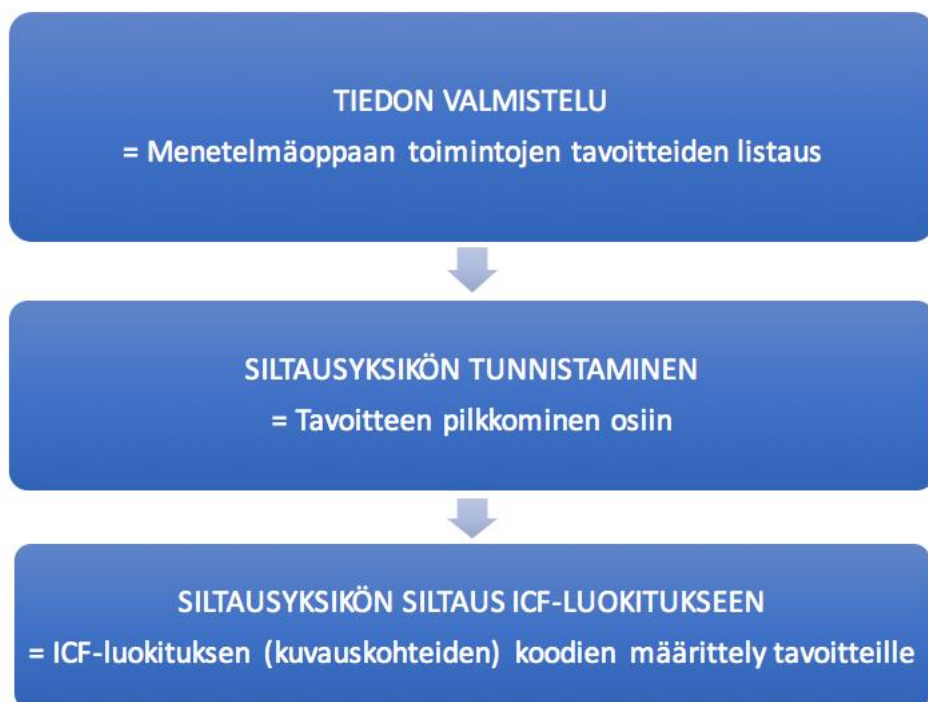
Opinnäytetyömme toisessa vaiheessa, eli menetelmäopasta tarkastellessamme toimivat aineistonamme itse menetelmäoppaan lisäksi viitekehiksemme mukainen kirjallisuus ja ICF-luokitus. Luokitus ja sen säännöt määrittivät lopulta myös analyysimenetelmämme. Siltaustyön aineistona emme käyttäneet enää menetelmäoppaan tekovaiheessa saatuja aineistoja, kuten raportointilomakkeita, vaan analysoimme ainoastaan valmista opasta.

5.2 Aineiston analyysi ja tavoitteiden siltaus ICF-luokitukseen

Tavoite on olennainen osa kuntoutusalan ammattilaisen työtä. Tavoite on usein tärkeä työväline ja työn pohja, minkä takia siltausprosessissa tarkastelemme opasta juuri tavoitteen näkökulmasta. Keinot tavoitteeseen pääsyyn löytyvät oppaasta ja sen toiminnoista, mutta siltauksessa korostamme juuri intervention pohjan, eli sen tavoitteen, tarkastelua. Toteutimme analyysin ICF-luokituksen siltaamisohjeiden mukaisesti. Tarkastelemme jokaista oppaassa olevaa työpajaa erikseen.

Oppaan valmistuttua aloitimme uuden sisällönanalyysin liittyen menetelmäoppaan siltausprosessiin ICF-luokituksen avulla. Käytämme tarkastelussa ICF-luokituksen teoriaa, joten aineistoanalyysitapamme on teorialähtöinen (Janhonen & Nikkonen 2001, 30). ICF-luokitus varmistaa toiminta- ja fysioterapeuttien havainnoille ja analyysille yhteisen ja luotettavan termistön. Sen ansiosta tutkimustulokset sisällönanalyysin jälkeen ovat vahvemmin reliabelit, eli toistettavissa olevat (Hirsijärvi ym. 2001, 213).

Aineiston analyysistä saatujen tutkimustulosten tavoitteena on esittää menetelmäoppaan toimintojen tavoitteita siltauksen avulla. Lisäksi tulokset kuvaavat niitä ICF-luokituksen osa-alueita, joita menetelmäoppaassa ja maahanmuuttajanuorten kotouttamistyössä hankkeen avulla tavoitellaan tuettavan. Hypoteesinamme oli, että toiminnot sijoittuisivat Suorituksen ja Osallistumisen osa-alueen alle. Otimme kuitenkin huomioon mahdolliset muutkin ICF-luokituksen osa-alueet. Aineiston siltauksen avulla tahdoimme validin koodiston toimintojen luokitteluun sekä selvitimme, onko oppaan toimintoja mahdollista luokitella kansainvälisen toimintakyvyn mittarin avulla. Teimme kaavan, johon kuvasimme siltausprosessia (Kaava 3).

Kaava 3. Menetelmäoppaan siltausprosessi

Siltausprosessi jaetaan kolmeen vaiheeseen: tiedon valmistelu, siltausyksikön tunnistaminen ja siltausyksikön siltaus ICF-luokitukseen (Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos ICF Research Branch 2017). Tiedon valmisteluvaiheessa etsimme menetelmäoppaasta toimintojen tavoitteet, jotka löytyivät kaikki otsikoiden ”tästä on kyse” alta. Kirjasimme kaikki tavoitteet taulukkoon sanasta sanaan niin, kuin ne lukevat oppaassa. Seuraavaksi pilkoimme tavoitteet osiin, erottaen lauseet niin, että jokaiselle tavoitteen erilliselle aiheelle oli oma siltaamiskohtansa. Kun tavoitteet oli pilkottu selkeisiin osiin, eli siltausyksiköt oli tunnistettu, siltasimme jokaiselle oman koodin ICF-luokituksesta. Siltausyksikön siltaamisvaiheessa siis päätetään, mihin ICF-luokituksen osa-alueeseen siltausyksikkö kuuluu.

Kunkin osa-alueen alta valitaan sopivin aihealue, sekä tarkin mahdollinen kuvauskohde. Jos sillattu tavoite päätettiin kuuluvaksi esimerkiksi Suorituksen ja Osallistumisen tason osa-alueen alle, luokiteltiin seuraavaksi mihin aihe-alueeseen tavoite kuuluisi. Alla kuva Suoritukset ja Osallistuminen- osa-alueen aihealueista (Kuva 6). Jokainen ICF-luokituksen osa-alue sisältää vaihtelevan määrän aihealueita.

Aihealueet		Tarkenteet	
		Suoritustaso (konstruktio)	Suorituskyky (konstruktio)
d1	Oppiminen ja tiedon soveltaminen		
d2	Yleisluonteiset tehtävät ja vaatteet		
d3	Kommunikointi		
d4	Liikkuminen		
d5	Itsestä huolehtiminen		
d6	Kotielämä		
d7	Henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet		
d8	Keskeiset elämänalueet		
d9	Yhteisöllinen, sosiaalinen ja kansalaiselämä		

Kuva 6. Suoritukset ja osallistuminen- osa-alueen tietomatriisi (Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos 2004, 14).

Jokaisen aihealueen alle on listattu kuvauskohteita, jotka kuvaavat tarkemmin, millaisia toimintoja kukin aihealue kattaa. Kaikkien kohteiden kuvauskohteet löytyvät ICF-luokituksen kaksiportaisesta luokituksesta (Terveiden ja Hyvinvoinninlaitos 2004, 10 –

11; 14; 39 – 42). Esimerkiksi aihealue d1 Oppiminen ja tiedon soveltaminen pitää sisällään kuvauskohteet d110 – d199 (Kuva 7).

ICF

Kaksiportainen luokitus

Suoritukset ja osallistuminen

Pääluokka 1 Oppiminen ja tiedon soveltaminen

Tarkoitukselliset aistikokemukset (d110-d129)

- d110 Katseleminen
- d115 Kuunteleminen
- d120 Muu tarkoituksellinen aistiminen
- d129 Tarkoitukselliset aistikokemukset, muu määritelty ja määrittelemätön

Perusoppiminen (d130-d159)

- d130 Jäljittelyminen
- d135 Kertaaminen
- d140 Lukemaan oppiminen
- d145 Kirjoittamaan oppiminen
- d150 Laskemaan oppiminen
- d155 Taitojen hankkiminen
- d159 Perusoppiminen, muu määritelty ja määrittelemätön

Tiedon soveltaminen (d160-d179)

- d160 Tarkkaavuuden kohdentaminen
- d163 Ajatteleminen
- d166 Lukeminen
- d170 Kirjoittaminen
- d172 Laskeminen
- d175 Ongelman ratkaiseminen
- d177 Päätöksen tekeminen
- d179 Tiedon soveltaminen, muu määritelty ja määrittelemätön
- d198 Oppiminen ja tiedon soveltaminen, muu määritelty
- d199 Oppiminen ja tiedon soveltaminen, määrittelemätön

Kuva 7. Aihealueen d1 Oppiminen ja tiedon soveltaminen kuvauskohteet (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 39).

Siltauksen avulla syntyvä lopullinen koodi muodostuu osa-alueen kirjainkoodista, aihealueen numerosta sekä sen alla olevien kuvauskohteiden tarjoamista koodeista. Sillatun siltausyksikön koodi voi olla siis esimerkiksi d110, jossa d tarkoittaa Suoritukset ja osallistuminen-osa-alueetta, d1 Oppiminen ja tiedon soveltaminen-aihealuetta ja d110

Tarkoitukselliset aistikokemukset, katseleminen -kuvauskohdetta. Siltaamisessa pyritään valitsemaan mahdollisimman tarkka koodi kuvaamaan ilmiötä.

6 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tulokset on kuvattu taulukkomuotoon, jotta koko siltausprosessi voidaan avata esille. Siltaamista hyödyntämällä olemme saaneet tuloksiksi luokituksen aihealueiden mukaiset koodit. Koodien avulla saamme tärkeää tietoa siitä, mihin ICF-luokituksen osa-alueelle toimintojen tavoitteet sijoittuivat ja mihin toimintojen tavoitteissa on pyritty kuntoutusalan näkökulmasta. Sen lisäksi tuloksena olemme saaneet tietoa siltaus menetelmän käytöstä yhteisenä työkaluna ja sen hyödynnettävyydestä kotouttamistyössä.

6.1 Tulokset

Keräsimme ja siltasimme toiminnoista löytyvät tavoitteet luvussa 5.2 Aineiston analyysi-kappaleessa kertomallamme tavalla. Siltausprosessin kolme vaihetta aikaansai työmme tulokset. Siltausprosessissa olemme pilkkoneet tavoitteet osiin niin, että jokainen osa, jonka tavoitteesta voi sillata eri koodin alle, on eritelty. Siltaustyö on siis ollut suuri osa tuloksiamme ja tarkastelu ulottuu jokaiseen oppaassa lueteltuun tavoitteeseen erikseen. Kokosimme kaksi taulukkoa esittämään tulokset kokonaisuudessaan. Taulukoihin olemme yhdistäneet jokaisen menetelmäoppaan toiminnon tavoitteen ja ICF-luokituksen kuvauskohteen mukaisen koodin siltauksesta (Taulukko 1 & Taulukko 2). Taulukot on jaettu kahteen osaan; taulukko 1 sisältää oppaasta toiminnot, jotka ovat tarkoitettu maahanmuuttajanuorten kanssa työskenteleville aikuisille/ammattilaisille ja taulukko 2 sen sijaan toiminnot, jotka ovat suunnattu toteutettaviksi suoraan nuorille.

Taulukko 1 Tavoitteiden siltaus

Menetelmäoppaan luku ja toiminto (Taulukko 1)	Tiedon valmistelu (Toiminnan tavoite)	Siltausyksikön tunnistaminen	Siltaus ICF:ään (Koodi)	Koodin selitys
3.1.1 Nuoren kotoutuminen kuntaan- koulutukset	Antaa eri toimijoille perustietoa maahanmuuttoon ja nuoren kotoutumiseen liittyvistä kysymyksistä.	- Antaa eri toimijoille perustietoa maahanmuuttoon ja nuorten kotoutumiseen liittyvistä kysymyksistä	- d839	- Opetus ja koulutus, muu määritelty ja määrittelemätön
3.1.2 Asiantuntijatyöskentely	Löytää toimivia ratkaisuja ja kehittämissuhteita kuntien kotouttamispalveluiden ja maahanmuuttajanuorten koulutuspolkujen haasteisiin sekä hyödyntää ja edistää moniammatillista yhteistyötä.	- Löytää toimivia ratkaisuja ja kehittämissuhteita kuntien kotouttamispalveluiden ja maahanmuuttajanuorten koulutuspolkujen haasteisiin	- e595	- Poliittinen päätäntä – palvelut, hallinto ja politiikka
		- sekä hyödyntää ja edistää moniammatillista yhteistyötä	- d740	- Muodolliset ihmissuhteet
3.2.1 Työnohjaus	Tukea opettajien ammatillista kasvua ja työssä jaksamista haastavan kohderyhmän kanssa reflektoivan keskustelun avulla.	- Tukea opettajien ammatillista kasvua	- e325 - d198	-Tuttavat, ikätoverit, työtoverit, naapurit ja yhteisön jäsenet - Oppiminen ja tiedon soveltaminen, muu määritelty
		- ja työssä jaksamista haastavan kohderyhmän kanssa	- d2401	- Stressin käsitteleminen
		- reflektoivan keskustelun avulla.	- d350 - d175 - d195	- Keskustelu - Ongelman ratkaiseminen - Oppiminen ja tiedon soveltaminen, muu määritelty
3.2.2 Työyhteisövalmennus	Kehittää ryhmäkodin työprosesseja yhtenäisemmiksi.	- Kehittää ryhmäkodin työprosesseja yhtenäisemmiksi.	- e595	- Poliittinen päätäntä – palvelut, hallinto ja politiikka
4.1.2 Ensiaskeleet yhdistystoimintaan	Ei ole asetettu	Ei sisälly	Ei määritettävissä	-Ei määritettävissä
4.2.3. Työkirjamenetelmä	Työkirjan tavoitteet liittyvät muun muassa nuoren ihmissuhteiden luomisen, kielitaidon, rahankäytön hallinnan ja itsenäisen asumisen tukemiseen.	- Työkirjan tavoitteet liittyvät muun muassa nuoren ihmissuhteiden luomisen	- d7200	- Ihmissuhteiden luominen
		-kielitaidon (d155), rahankäytön hallinnan (d860) ja itsenäisen asumisen tukemiseen (d230)	- d198	- Oppiminen ja tiedon soveltaminen, muu määritelty

Taulukko 2 Tavoitteiden siltaus

Menetelmäoppaan luku ja toiminto (Taulukko 2)	Tiedon valmistelu (Toiminnan tavoite)	Siltausyksikön tunnistaminen	Siltaus ICF:iin (Koodi)	Koodin selitys
4.1.1 Demokratiakasvatustyöpajat , oma ääni -työpaja	Tukea nuoria tiedostamaan itsensä yksilöinä osana yhteisöä.	- Tukea nuoria tiedostamaan itsensä yksilöinä osana yhteisöä.	- b114	- Orientoitumistoiminnot
Demokratiakasvatustyöpajat , Kohtaamisia -työpaja	Edistää tasa-arvoista kohtaamista ja luoda nuorille mahdollisuus olla äänessä tasa-arvoisessa ilmapiirissä.	- Edistää tasa-arvoista kohtaamista	- d720	- Henkilöiden välinen monimuotoinen vuorovaikutus
		- ja luoda nuorille mahdollisuus olla äänessä	- d940	- Ihmisoikeudet
		- tasa-arvoisessa ilmapiirissä	- d740 - d7402	- Muodolliset ihmissuhteet - Yhteydenpito tasavertaisissa asemissa oleviin henkilöihin
4.1.1. Demokratiakasvatustyöpajat , Meidän yhteiskunta -työpaja	Luoda nuorille hauska ja ajatuksia herättävä demokratian keskeisiä osa-alueita käsittelevä työpaja.	- Luoda nuorille hauska ja ajatuksia herättävä demokratian keskeisiä osa-alueita käsittelevä työpaja	- d950	- Poliittinen toiminta ja kansalaisuus
4.2.1 Omenapuiden satoa-poimi vinkit monikulttuurisen vapaa-ajan toiminnan käynnistämiseen	Edistää yhdenvertaisuutta ja nuorten keskinäisiä suhteita sekä tukea nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa.	- Edistää yhdenvertaisuutta ja nuorten keskinäisiä suhteita	- d750 - d7504	- Vapaamuotoiset sosiaaliset ihmissuhteet - Vapaamuotoiset ihmissuhteet ikätovereidensä kanssa
		- Tukea nuorten valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteiskunnassa	- d950	- Poliittinen toiminta ja kansalaisuus
4.2.2 Osallistavat teatteriesitykset, Mökkielämän ABC -esitys	Luoda nuorille kokemuksia aidosta kohtaamisesta, hyväksyvistä ilmapiiristä ja tunnetason huomiomisesta vuorovaikutuksessa.	- Luoda nuorille kokemuksia aidosta kohtaamisesta,	- d710	- Henkilöiden välinen perustava vuorovaikutus
		- hyväksyvistä ilmapiiristä	- d7102	- Suvaitsevaisuus ihmissuhteissa
		- ja tunnetason huomiomisesta vuorovaikutuksessa	- d7101	- Arvonanto ihmissuhteissa

4.2.2 Osallistavat teatteriesitykset, Hei me juhliitaan! - esitys	Tukea nuorten kotoutumista ja synnyttää yhteisöllisyyden kokemuksia viihdyttävän ja opettavaisen teatteriesityksen avulla.	- Tukea nuorten kotoutumista - ja synnyttää yhteisöllisyyden kokemuksia	- d940 - b152	- Ihmisoikeudet - Tunne-elämän toiminnot
		- viihdyttävän ja opettavaisen teatteriesityksen avulla	- d920	- Virkistäytyminen ja vapaa-aika
4.2.2 Osallistavat teatteriesitykset, Retkelle Ruissaloon- esitys	Kielen opetteluun tukeminen opetuksellisen esityksen kautta, jossa kieltä on toistettu runsaasti.	- Kielen opetteluun tukeminen opetuksellisen esityksen kautta, jossa kieltä on toistettu runsaasti	- d810	- Informaali opetus
4.2.4 Digitaalinen tarinankerronta	Vahvistaa jokaisen osallistujan osallisuutta ja oman itsensä ilmaisua digitaalisen tarinankerronnan avulla, luoda osallistujille voimaannuttavia onnistumisen tunteita sekä herättää mielenkiintoa erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin.	- Vahvistaa jokaisen osallistujan osallisuutta - oman itsensä ilmaisua digitaalisen tarinankerronnan avulla	- d940 - d350	- Ihmisoikeudet - Keskustelu
		- luoda osallistujille voimaannuttavia onnistumisen tunteita	- b152	- Tunne-elämän toiminnot
		- herättää mielenkiintoa erilaisiin vapaa-ajan toimintoihin	- d920	- Vapaa-aika
4.2.5 Vertaiskasvattajat kotouttajina	Tukea vasta Suomeen muuttaneita vanhempia lasten kasvatuksessa käyttäen apuna vertaiskasvattajia eli Suomessa pitkään asuneita maahanmuuttajavanhempia.	- Tukea vasta Suomeen muuttaneita vanhempia lasten kasvatuksessa - käyttäen apuna vertaiskasvattajia eli Suomessa pitkään asuneita maahanmuuttajavanhempia	- e575 - e325	- Yleinen sosiaalinen tuki - Tuttavat, ikätoverit, työtoverit, naapurit ja yhteisön jäsenet

Taulukon ensimmäisessä sarakkeessa on lueteltu menetelmäoppaan toiminto sekä otsikon luku, jolla se esiintyy valmiissa oppaassa. Tiedon valmistelu -sarakeesta löytyy kullekin toiminnalle asetettu tavoite niin kuin se on oppaassa kuvattu. Siltausyksikön tunnistaminen -sarakeessa esiintyy sama tavoite, mutta se on pilkottu osiin mahdollisimman tarkkaa ja yksityiskohtaista siltausta varten. Siltaus ICF-luokitukseen -sarakeessa olemme poimineet mahdollisimman tarkan koodin ICF-luokitukselta kuvaamaan jokaista tavoitetta, eli nimettyä siltausyksikköä.

Jokaisella ICF-luokituksen osa-alueella on oma kirjainkoodinsa aihealueiden sekä kuvauskohteiden numerosarjan edessä. Esimerkiksi koodeissa d950 tai e595 d-kirjain kuuluu Osallistumiset ja Suoritukset tason osa-alueeseen ja e-kirjain taas Ympäristötekijät osa-alueeseen. B-kirjain viittaa Kehon ja Ruumiin toiminnot-osa-alueeseen. Viimeisessä taulukon sarakkeessa on ICF-luokitukselta suoraan kirjattu koodia vastaava selitys. Luotettavuuden lisäämiseksi taulukoiden analysoinnissa oli

mukana myös kaksi toimintaterapeuttiopettajaa Anu Kuikkaniemi sekä Mary-Ann Kaukinen. Kaukinen on lisäksi myös ICF-kouluttaja. Molemmat tarkistivat koko siltaustyömme sen ollessa valmis.

Luokittelun perusteella voimme tuloksena todeta, että enemmistö oppaan tavoitteista sijoittuu Suoritukset ja Osallistuminen -osa-alueen alle. Sen lisäksi osa tavoitteista sijoittui Ympäristötekijät osa-alueen alle sekä kaksi tavoitteista Ruumiin rakenteet osa-alueelle. ICF-luokituksessa käsitteet määritellään seuraavasti: osallistuminen on osallisuutta elämän tilanteisiin ja osallistumisrajoite on ongelma, jonka yksilö kokee osallisuudessaan elämän tilanteisiin. Suoritus sen sijaan on tehtävä tai toimi, jonka yksilö toteuttaa, ja suoritusrajoite on vaikeus, joka yksilöllä on tehtävän toteuttamisessa. Suoritukset ja osallistuminen osa-alueella voidaan siis kuvata yksilön kaikki elämän alueet perusoppimisesta monimuotoisempiin aiheisiin, kuten henkilöiden välinen vuorovaikutus ja ihmissuhteet. (Terveiden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 10 – 14.) Erityisesti henkilöiden välistä vuorovaikutusta tukee myös Sata omenapuuta – hanke, joten myös kuntoutusalan näkökulmasta katsottuna opas tukee hankkeen tavoitteita (Sata omenapuuta 2017a.)

Pystyimme siltaamaan oppaan toiminnot termistön ja koodiston avulla ja saimme sitä kautta vastauksen kehittämistehtäväämme ICF-luokituksen toimivuudesta yhteisenä työkaluna. Menetelmiä ja eri keinoja on poimittu vain menetelmäoppaasta, eivätkä tulokset siksi kerro siitä, kuinka hyvin toiminnot edistävät kotoutumista hankkeen ulkopuolella. Käytännössä tulosten avulla voi kuitenkin kokeilla laajempaa hyödynnettävyyttä toiminnoissa. Eri alojen ammattilaiset voisivat hyödyntää luokituksen tarjoamaa koodistoa ja viitekehystä takaamaan yhteisen kielen ja kokonaisvaltaisen asiakkaan toimintakyvyn huomioinnin työssään ja työn suunnittelussa. Samalla se voi toimia yli ammattirajojen helpottamassa yhteisen suuntaviivojen löytymistä sekä ennen kaikkea tavoitteiden asettamista.

Siltaustyön aikana kävi ilmi, että ICF-luokituksesta puuttuu joitain kuvauskohteita, jotka helpottaisivat tarkemman koodin luokittelua ja joille olisi käyttöä ainakin toiminta- ja fysioterapeutin ammattilaisena. Esimerkiksi luokituksesta puuttuu kokonaan koodi, joka kuvaisi ”muista huolehtimista”. Kuvauskohteet d650 – d669 ovat määritelty otsikolla ”Kotitalouden esineistä, kasveista ja eläimistä huolehtiminen ja muiden henkilöiden avustaminen”. Löydettävissä on siis esimerkiksi koodi 6505 Sisä- ja Ulkokasvien hoitaminen, sekä d660 Muiden henkilöiden avustaminen. d660-koodiin on määritelty muiden henkilöiden itsestä huolehtimisesta avustaminen, mutta luokitus ei anna koodia

kokonaan muusta henkilöstä huolehtimisille, kun kyseessä ei ole pelkkä avustaminen. Siltaustyön tuloksena olemme antaneet myös muutosehdotuksen koodista eteenpäin ICF-asiantuntijalle, sillä näemme tärkeänä sen, että luokitusta päivitetään sen käyttäjien tarpeiden mukaan.

6.2 Johtopäätökset

Opinnäytetyöprosessissamme siltausta tehdessämme huomasimme suuria eroja eri toimintojen tavoitteiden välillä. Osassa toiminnoista tavoitteet olivat laadittu niin sanotusti työpaja edellä, eli tavoite oli tehty työpajalle ja sen toteuttamiseen liittyviin yksityiskohtiin. Kuntoutusalan tulevina ammattilaisina huomiomme kiinnittyi siihen, koska meidän työmme keskiössä on suurena osana asiakkaan tavoitteet, eli tässä tapauksessa, mitkä itse osallistuvan nuoren tavoitteet olisivat. Myös tavoitteiden laajuus vaihteli: toisissa toiminnoissa tavoite oli tarkkaan määriteltä ja toisissa se saattoi olla todella laaja. Yhdestä toiminnosta tavoite jopa puuttui kokonaan.

Siltauksessa liian laajoille tavoitteille oli hankalampi määrittää ICF-luokituksen kuvauskohteen koodi. Esimerkiksi itsenäinen asuminen pitää sisällään niin monta koodia, että jäimme kaipaamaan lisäselvitystä siitä, mitä tavoitteella oikeastaan tarkoitetaan, jotta voisimme luokitella sen mahdollisimman tarkasti. Tämäkin sai meidät korostamaan tavoitteiden tärkeyttä. Toiminta- ja fysioterapiassa tavoitteiden asettaminen on erittäin keskeinen osa terapian toteutusta, sillä se liittyy muun muassa positiivisten tulosten saavuttamiseen. Tavoitteissa tulee täytyä SMART-kriteerit, jotka ovat Specific = yksilöllinen, Measurable = mitattavissa oleva, Achievable = Saavutettavissa oleva, Realistic = realistinen sekä Timed = mahdollinen aikatauluttaa. (Kela 2016, 6.)

Opinnäytetyötä tehdessämme huomasimme melko nopeasti, että eri termit tarkoittivat eri alojen opiskelijoille ryhmässämme eri asioita ja siitä syystä meidän oli vaikea ymmärtää eri työskentely- sekä ajatusprosessiamme. Yhteisen kielen löytymiseksi kävimme keskustelua eri alojemme näkemyksistä ja ajatuksista aihealueeseen liittyen. Samalla opimme ymmärtämään toistemme työskentelytapoja ja ammattialojen näkemyksiä, mikä auttoi myös myöhemmän vaiheen työn organisointia. Esimerkiksi toiminnallisuuden määrittely toiminta- ja fysioterapian näkökulmasta korosti mielestämme eri asioita, emmekä siksi löytäneet yhteistä näkökulmaa puhua aiheesta ilman lisäselvennystä. Huomasimme kuitenkin, että yksilön toimintakykyä

tarkastellessa ICF-luokituksen avulla löysimme yhteisen kielen eri ammattialojemme välille. Se on myös yksi luokituksen tavoitteista (Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 2004, 5).

Maailman terveysjärjestö kannustaa ICF-luokituksen käyttöä soveltuviinkin tapauksissa, kuten tutkimuksissa, seurannoissa ja raportoinnissa, kunhan erityisolosuhteet ja luokitukseen tulevat muutokset otetaan huomioon. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2004, 25.) Ilman yhteistä luokituksen tarjoamaa viitekehystä jokainen tarkastelisi oppaan toimintoja eri tavalla ammattialasta ja kokemuksista riippuen, mutta nyt ICF-luokituksen koodisto auttoi täsmentämään tavoitteiden tarkastelua ja siltaamaan toiminnot. Se määritteli selkeästi rajat, joiden puitteissa luokittelimme toiminnot yhteneväisemmin ja ilman suuria tulkintaeroja. Opinnäytetyöprosessissamme näimme käytännössä, miten ICF-luokituksen soveltaminen onnistuu sille tavanomaisen käyttötarkoituksen ulkopuolella. Tästä johtuen monet ICF-luokituksen käytännöt jäivät toteutumatta. Emme muun muassa tienneet toimintojen taustalla olevien ihmisten lääketieteellistä terveydentilaa, mutta tätä ei myöskään ollut tarkoituksenmukaista tietää opinnäytetyömme kannalta. Lisäksi emme voineet todeta luokittelumme perusteella toimintakyvyn vajavaisuuksia tai millainen on yksilön kokonaisvaltainen toiminnallinen terveydentila, sillä menetelmäoppaan toimintojen tavoitteiden siltaus ei kerro yksilön terveydentilasta. Saimme kuitenkin kehitystehtävämme mukaiset ja yhtenäiset vastaukset, mihin toimintakyvyn osa-alueeseen toimintojen tavoitteet sijoittuivat ICF-luokituksessa.

Kaikki tuloksiin saadut koodit on tarkastanut kaksi kuntoutusalan ammattilaista, jotka meidän mallistamme ovat käyttäneet samaa menetelmää ja viitekehystä tavoitteiden luokittelussa. Voimme siis työmme sekä opinnäytetyön ohjauksemme perusteella todeta, että ICF-luokitusta voi käyttää tarkoituksenmukaisena työkaluna eri ammattialojen välisessä yhteistyössä ja siltauksen käyttö menetelmäoppaan tavoitteiden tarkastelussa on myös toistettavissa olevaa.

ICF-luokitukseen siltaaminen auttoi ymmärtämään eri alojen toimintatapoja osoittamalla, millaisia tavoitteita kukin ammattialan erikoisosaja saattaa hyödyntää työssään ja millaisia keinoja näiden tavoitteiden alta löytyy. Työtä tehdessä huomasimme, että siltaamisen soveltamisen yhteiset käytännöt on hyvä sopia etukäteen ja vahvistaa ensin yhdenmukaisiksi esimerkiksi testaamalla soveltamista samaan tehtävään.

7 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Työmme eettisyyttä pohdimme muun muassa ottamalla huomioon oman ammattietiikkamme. Teimme työmme tarkasti ja huolellisesti, sovimme aina yhtenäiset työskentelytavat ja pyysimme vielä lisätarkistusta ammattilaisilta siltausprosessin oltua valmis. Siltausprosessi ja tulokset on raportoitu mahdollisimman tarkasti ja lähteissä annamme tunnustusta myös muiden tekemälle työlle. Mitään työpajoihin osallistujien henkilötietoja ei ole luovutettu eteenpäin ja niitä ei ole tallennettu mihinkään. Lisäksi yhteistyötahojen lähettämien raportointilomakkeiden tietoja käytetään anonyyminä ja niitä käytetään ainoastaan opinnäytetyön menetelmäoppaan kokoamisen tukena. Tulokset ja työprosessi on sen sijaan tallennettu ja arkistoidaan Theseukseen.

Luotettavuuteen voi vaikuttaa esimerkiksi se, että lähteemme ovat jokseenkin yksipuoliset kotoutumiseen liittyen. Aiheestamme oli haasteellista löytää tarkoituksenmukaisia lähteitä, minkä takia joitain hyväksi ja luotettavaksi todettuja lähteitä olemme käyttäneet monipuolisesti hyväksemme. Tästä syystä lähteemme pohjautuvat pitkälti myös internet-lähteisiin, sillä internetistä löysimme uusinta tutkimustietoa aihealueestamme. Internet-lähteet mahdollistivat parhaiten juuri Suomeen tulleiden maahanmuuttajiin kohdistuvan tiedon löytymisen ajankohtaisena. Kirjalähteitä on yritetty käyttää saatavuuden mukaan.

Luotettavuuden lähtökohdana voimme pohtia sitä, että emme ole itse muotoilleet tai muokanneet työpajojen tavoitteita, vaan olemme ottaneet ne suoraan niin kuin ne oppaassa lukevat. Tämä vähentää omaa tulkintaa ja lisää luotettavuutta. Opinnäytetyössämme vallitsee niin sanottu tutkijatriangulaatio, joka tarkoittaa, että kehittämistehtävässämme meitä on kolme henkilöä aineistonkerääjinä, analysoijina ja tulkitsijoina. Tämä lisää myös osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsijärvi 2009, 233.) Moniammatillisuuden luomat eri termit ja näkemykset olivat meille työmme alussa myös haaste, jonka vuoksi hyödynsimme ICF-luokitusta. Olemmekin perustaneet koko ICF-luokituksen käytön sille ajatukselle, että työstämme tulee luotettavampaa, kun kaikilla meillä on yhteinen kieli työstää opinnäytetyöprosessimme kaikkia vaiheita.

8 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Menetelmäoppaan työprosessi oli osa suurempaa hanketta ja sen myötä olimme myös osana laajaa projektia. Näin suuri projektityö oli käytännössä melko uutta meille kaikille, joten monesti korostui se, kuinka monen työpanos, aika ja osavaihe voi riippua toinen toisistaan. Oppaan työstössä piti olla yhteydessä eri yhteistyötahoihin ja siksi heidän aikataulunsa vaikuttivat myös meidän työtahtiimme. Usein deadline-päivämäärät sovittiin yhdessä toimeksiantajan kanssa niin, että saimme vaikuttaa, mutta loppupeleissä usein vahvasti saneli myös muiden projektityöntekijöiden aikataulut. Tämä loi omalta osaltaan paljon paineita, mutta helpotti myös suuritöisen oppaan tekoa. Tiukka aikataulu ja jatkuva paine työn etenemiseksi pakotti saamaan asioita tehtyä nopealla tahdilla. Ammattineutraali sävy oppaassa haastoi miettimään käyttämiämme termejä sekä tapaa ilmaista sisältöä oppaassa. Koostimme sisällön saadun aineiston pohjalta ja saimme muokata aineistoa, mutta emme muuttaa sen sisältöä. Tämä toi oman haasteensa rajan vetoon siitä, miten paljon voimme itse tulkita aineistoa ja miten saamme sen kirjoitettua selkeästi ja konkreettisesti, mutta vain saamamme tiedon pohjalta.

Tuntui tärkeältä päästä osaksi Sata omenapuuta -hanketta ja oli todella motivoivaa olla luomassa opas, joka tulee valtakunnalliseen levikkiin. Ajatus siitä, että luomme oppaan, joka tukee jokaisen maahanmuuttajanuoren kanssa työtä tekevää ammattilaista, oli läsnä kaikissa työvaiheissa: pyrimme tekemään oppaasta helposti käytettävän, jokaisen tarpeeseen sopivan, yhteistyökumppaneille oikeutta antavan ja monipuolisen tietopaketin. Toiminnalliset menetelmät pyrimme kirjoittamaan auki niin, että jokainen voisi omassa työssään oppaan avulla toteuttaa kokonaisia työpajoja ja menetelmiä, tai soveltaa niistä osia halutessaan. Siksi ajattelimme, että oppaan täytyy pystyä korostamaan konkreettisesti keinoja maahanmuuttajatyön tueksi. Mielestämme teimme paljon töitä oppaan työstössä ja lopputuloksena onnistuimme loistavasti. Saimme siitä hyvää palautetta myös toimeksiantajalta sekä julkistamispäivän seminaarissa mukana olleilta maahanmuuttotyön ammattilaisilta. Seuraavana kehitysehdotuksena ajattelimme, että menetelmäoppaan ja siinä olevat toiminnalliset menetelmät voisi ottaa ammattilaisten toimesta käyttöön käytännön työssä. Lisäksi käytännön kokeilulla voisi arvioida, voiko oppaan sisällön ja ohjeiden mukaan toteuttaa toimintoja tai ottaa työkaluja konkreettisista keinoista oman työn tueksi.

Opinnäytetyöprosessi oli mutkikas ja muuttui moneen kertaan matkan varrella, sillä teimme ensin oppaan ja sen jälkeen lähdimme yhdistämään tuotostamme omaan ammattiteoriaamme. Kehittämistehtävämme tavoite muuttui moneen otteeseen työn alkuvaiheessa, joka vaikeutti osaltaan työn etenemistä. Koko prosessissa oli todella suuri työ, mutta olemme tyytyväisiä lopputulokseen. Käytimme ICF-luokitusta työssämme hyödyksi täysin uudella tavalla meille kaikille, joten oli mielenkiintoista nähdä, että luokitusta pystyi hyödyntämään myös toimintojen siltaamiseen.

Työskentelyprosessin aikana opimme ymmärtämään toistemme työtapoja ja pyrimme yhtenäistämään niitä yhteisen luokituksen avulla. Tarkoituksena ei kuitenkaan ollut eri ammattialojen erilaisten näkökulmien supistaminen tai liika yhdenmukaistaminen. Oli mielenkiintoista, miten avainasemassa olevat termit voivat merkitä eri asiaa eri alan ammattilaisilla. Kokemuksemme mukaan yhteinen termistö voi olla auttamassa pääsemään yhteiseen tavoitteeseen. Eri ammattialojen näkemykset ja ajatukset antavat lisäarvoa työskentelyyn, kunhan toimintatavat ovat yhdenmukaiset. Sosiaali- ja terveysaloilla työskenteleville on tärkeää, että kaikki tähtäisivät tehokkaasti asiakkaan kannalta parhaaseen lopputulokseen, joten moniammatillisen työryhmän yhtenäisen työskentelyn tärkeys on monesti esillä aloillamme.

Moniammatillinen opinnäytetyöprosessimme kehitti meitä tiimityöskentelijöinä sekä näytti käytäntöön niitä ongelmia ja kehittämiskohteita, joita monen alan ammattilaisen yhteisessä tiimissä voi ilmetä työelämässäänkin. Aloitimme työskentelymme monesti palaverien ja suunnittelun alussa sillä, että kerroimme, mikä on olennaista tietää toiminta- tai fysioterapiasta ja millaisia ajatuksia työskentelyssä oleva asia herätti. Prosessi opetti arvostamaan ja olemaan kiinnostunut muiden näkökulmista sekä sanoittamaan ytimekkäästi oman alan tärkeimpiä painopisteitä. Tässä työprosessissa omien ajatusten ja näkökulmien kertominen ääneen oli erityisen tärkeässä asemassa, jotta vältyttiin väärinymmärryksiltä ja kaikki pystyivät kirjoittamaan työtä sekä toteuttamaan luokittelua yhtenäisellä tavalla.

Maahanmuuttajat ovat siitä haastava asiakaskunta, että monen alan ammattisanasto ei riitä kuvaamaan heidän sen hetkistä tilaansa oikein. Pohdimme esimerkiksi sitä, että toiminta- ja fysioterapeuteille on selvää, että ICF-luokituksen mukainen toiminnallinen rajoite tarkoittaa kaikkea henkilön arkeen liitettävää toimintaa. Joillekin ammattilaisille se voi kuitenkin kuulostaa ainoastaan esimerkiksi fyysiseltä rajoitteelta, jolloin ajatus siitä, että kyseinen ammattilainen käyttäisi kotouttamistyössään hyväksi luokitusta, voi tuntua hänelle hyödyttömältä. Tutkimustulokset työssämme kuitenkin osoittavat juuri

sen, kuinka monipuolisen kotouttamistyön toiminnot luokitellaan helposti myös kansainvälisen kuntoutustyökalun koodituksen alle.

Taka-ajatuksena opinnäytetyössämme on, että jokainen osallistuvien toimintojen parissa työskentelevä ammattilainen, mukaan lukien itse opinnäytetyön tekijät, voivat hyödyntää tutkimustuloksia omassa työssään. Opinnäytetyö sekä menetelmäopas ovat tehty moniammatillisesti käyttäen kansainvälistä luokittelua, joten tutkimustuloksiamme voivat soveltaa kaikki toimintakyvystä ja hyvinvoinnista kiinnostuneet. Kohderyhmänä maahanmuuttajanuorten sijaan voi toimia ketä tahansa, joilla on toimintakyvyssä haasteita tai kehityskohtia. Toimintakyvyn haasteet voivat olla ympäristötekijöitä, sosiaalisia tai fyysisiä rajoitteita. Toiminta- ja fysioterapeutteina saimme uusia näkökulmia siihen, miten voimme tuoda omaan työhömmе lisää toiminnallisuutta sekä edistää mahdollisesti asiakkaidemme osallistumista monipuolisemmin.

Luokittelun avulla pystymme perustelemaan ja jäsentämään paremmin, minkä osa-alueen tavoitteita oppaassa esiintyi. Melko moneen tavoitteeseen kuului koodi Suoritukset ja Osallistuminen- osa-alueelta. Voimme näin ollen olettaa, että kotouttamistyössä ainakin Sata omenapuuta -hankkeen osalta se osa-alue on tärkeässä roolissa. Monissa oli myös jonkinlainen tavoite koodilla d950 Poliittinen elämä ja kansalaisuus. Pohdimme, onkohan työpajan järjestäjät tavoitelleet poliittista ja kansalaisuus- näkökulmaa menetelmäoppaan toimintoihin, vaikka sellaiset löytyivätkin koodeista. Voi siis olla, että joidenkin tavoitteiden kohdalla me analysoimme tavoitteet eri kuvauskohteisiin, kuin mihin tekijät ehkä ensisijaisesti halusivat vaikuttaa. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että tavoitteiden asettelu oli muotoiltu niin, että ICF-luokituksen määritelmät vastasivat parhaiten jossain toisessa koodissa kuin toteuttaja itse olisi ajatellut. Kaikki on kuitenkin vain pohdintaa, jota emme tarkemmin ole vahvistaneet itse yhteistyökumppaneilta. Se voisi olla tulevaisuudessa tarkkailun alla oleva näkökulma.

Opinnäytetyötämme voisi yllä mainitun pohdinnan lisäksi tulevaisuudessa kehittää kokeilemalla, millä tavoin ICF-luokitusta voisi hyödyntää maahanmuuttotyön suunnittelutyössä ja tavoitteiden asettamisessa. Laajemmassa mittakaavassa maahanmuuttajan kotouttamisprosessin suunnittelussa ja toteutumisen arvioinnissa voisi myös käyttää ICF-luokitusta työkaluna, kun tarkastellaan kotoutumisen monipuolisuutta. Olisi mielenkiintoista tutkia, mitkä osa-alueet todella nousivat esille tavoitteissa, ja verrata niitä johonkin toiseen kotouttamistyön parissa tehtävään toiminnan tavoitteisiin, jotka sillattaisiin samalla työmenetelmällä. Lisäksi kehittämiskohteena voisi olla tavoitteiden ja keinojen yhteneväisyyden, tarkkuuden ja

asiakslähtöisyyden arvioiminen. Tällöin voitaisiin perehtyä tarkemmin siihen, kuinka spesifejä tavoitteet ovat ja kuinka hyvin keinot vastaavat tavoitteisiin pääsemistä sekä kuinka hyvin ne vastaavat yksilön tarpeita. Tulevaisuudessa voisi myös tarkastella, miten ICF-luokitus voisi olla apuna takaamassa monipuolisuutta jo toiminnan suunnitteluvaiheessa sekä tavoitteiden asettamisen kohdentamista ja tarkkuutta hyvien tulosten saamiseksi.

LÄHTEET

- Alitolppa-Niitamo, A. 1994. Kun kulttuurit kohtaavat –matkaopas maahanmuuttajan kohtaamiseen ja kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen. Keuruu: Otava.
- Finlex. 2010. Laki kotoutumisen edistämisestä. Viitattu 20.6.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20101386>.
- Heikkinen, H., Rovio, E. & Syrjälä, L. 2010. Toiminnasta tietoon. Vantaa: kansainvalistus-seura.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. 6. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2001. Tutki ja kirjoita. 6.-7.painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hämäläinen, J. 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopiojyvä.
- Janhonen, S. & Nikkonen, M. 2001. Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WS Bookwell Oy.
- Jauhiainen, R. & Eskola, M. 1994. Ryhmäilmiö. Helsinki: WSOY.
- Judith Abelenda. 2007. El programa de intervención Temprana en el Estado de Illinois y las Contribuciones del Terapeuta Ocupacional. Chicago.
- Kela. 2016. GAS-käsikirja. Viitattu 22.9.2017 <http://www.kela.fi/gas-menetelma>.
- Kiuru, H. 2016. Sata omenapuuta – moninurinen Suomi 2017 hankesuunnitelma. Turku.
- Kiuru, H., Kuusisto., Laulajainen, J. & Vuori, J. (toim.) 2017. Sata omenapuuta – Hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen. Juvenes Print-Suomen yliopistopaino Oy. Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Kotouttaminen.fi 2017a. Keskeiset käsitteet. Viitattu 15.3.2017 <http://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>.
- Kotouttaminen.fi 2017b. Alkukartoitus ja kotoutumiskoulutus. Viitattu 25.10.2017 <http://kotouttaminen.fi/alkukartoitus-ja-kotoutumiskoulutus>.
- Kotouttaminen 2017c. Kotouttamista edistävät toimenpiteet. Viitattu 25.10.2017 <http://kotouttaminen.fi/kotoutumista-edistavat-toimenpiteet>.
- Kotouttaminen.fi 2017d. Kotoutumisen kaksisuuntaisuus. Viitattu 12.8.2017 <http://kotouttaminen.fi/kotoutumisen-kaksisuuntaisuus>.
- Kotouttaminen.fi 2017e. Mieli-hanke kehittää ennaltaehkäisevän mielenterveystyön mallia maahanmuuttajille. Viitattu 23.10.2017 <http://kotouttaminen.fi/blogi/-/blogs/mieli-hanke-kehittaa-ennaltaehkaisevan-mielenterveystyon-mallia-maahanmuuttajille>.
- Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. & Reuter, A. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen - Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Tampere: Tammer-Paino.

Maahanmuuttovirasto. 2016. Vastaanotto toiminnan tilastot. Viitattu 12.11.2016
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/vastaanottotilastot.

Maahanmuuttovirasto. 2017. Tietoa elämästä Suomessa. Viitattu 2.1.2017
http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/vastaanottoiminta/vastaanoton_palvelut/tietoa_elamasta_suomessa.

Malchiodi, Cathy A. 2011. Ilmaisuterapiat. UNIPress 2011.

Sata omenapuuta. 2017a. Hankkeesta. Viitattu 26.10.2017 <http://www.sataomenapuuta.fi>.

Sata omenapuuta. 2017b. Materiaalit. Viitattu 24.10.2017
<http://www.sataomenapuuta.fi/materiaalit-2/>.

Talvitie, U., Karppi, S-L. & Mansikkamäki, T. 2006. Fysioterapia. Helsinki: Edita Prima Oy.

Terveyden ja Hyvinvoinninlaitos ICF Research Branch. Terveystiedon ja siihen liittyvän tiedon siltaaminen ICF:ään. Viitattu 21.9.2017 Power point -esitys.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. 2004. International Classification of Functioning, Disability and Health: ICF. (Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus. 6. painos.) Tampere: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. 2017a. Maahanmuuttajien osallisuus ja kotoutuminen. Viitattu 20.7.2017 <http://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-osallisuus-ja-kotoutuminen>.

Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. 2017b. Maahanmuuttajien terveys ja hyvinvointi. Viitattu 12.8.2017 <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi>.

Theseus.fi. 2017. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt ja julkaisut. Sata omenapuuta: Hyvät käytännöt nuorten kotoutumiseen. Viitattu 24.10.2017
<https://www.theseus.fi/handle/10024/134125>.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b. Perustietoa Suomesta -opas. Viitattu 20.6.2017
<http://tem.fi/perustietoa-suomesta>.

Väestöliitto. 2017. Maahanmuuttajat. Viitattu 20.6.2017
http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/.

Zacheus, T. 2010. Erikoistutkija Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos. Kasvatuksen historiallis-yhteiskunnallinen julkaisu. Liikunnan ja urheilun merkitys maahanmuuttajien kotoutumiselle. Viitattu 27.11.2016 <http://www.kasvatus-ja-aika.fi>.

Raportointilomake

TOIMINNAN RAPORTOINTILOMAKE TYÖKALUPAKKIJULKAISUUN

Toiminnan, tapahtuman tai menetelmän nimi/ otsikointi:

Toteutusajankohta ja -paikka:

Toiminnan kesto:

Toteuttaja(t):

Osallistujatiedot:

osallistujamäärä:

ikäjakauma:

sukupuolijakauma:

maahanmuuttajataustaiset ja kantasuomalaiset, jakauma:

kansalaisuudet tai kansallisuudet, jakauma:

Raportointilomakkeen täyttäjä:

Toiminnan yhteyshenkilö työkalupakkijulkaisun kokoamisvaiheessa:

1 Toiminnan tavoite: lisää tähän kuvaus

2 Toiminnan sisältö: lisää tähän kuvaus

3 Toiminnan toteutuksen vaatimat resurssit: lisää tähän kuvaus

4 Toiminnan arviointi: lisää tähän kuvaus

5 Muuta huomioitavaa: lisää tähän kuvaus

Ohjeita täyttämiseen:

1. Toiminnan päämäärä ja tavoiteltu anti kohderyhmälle jne.
2. Toiminnan sisällön selkeä kuvaus ja mahdollisesti lyhyt runko toiminnasta, jos sellaista on mahdollista jäsentää.
3. Henkilöt, taidot, välineet, laitteet, budjetti jne.
4. Missä onnistuttiin hyvin, mitä tulisi kehittää jos toiminta toteutettaisiin uudelleen, oliko toiminta kohderyhmälle sopivaa jne.

5. Mahdollisesti toiminnassa, tapahtumassa tai menetelmässä ilmenneet muut seikat tai asiat, jotka olisi syytä tuoda työkalupakkijulkaisussa esiin ko. toiminnan osalta.

Täytähän kunkin työkalupakkiin soveltuvan toiminnan päätteeksi tämän raportointilomakkeen. Palauta lomake heti täyttämisen jälkeen Hanna Kiurulle (hanna.kiuru@humak.fi), että hankkeen edetessä syntyy kokonaisnäkemys tulevan työkalupakin sisällöstä.

